Forhandlingssiden

BETÆNKNING

vedrørende

FORHOLDSREGLER TIL OPRETHOLDELSE AF GOD ORDEN I SKOLEN

Afgivet af
det af undervisningsministeriet den 24. januar 1964
nedsatte udvalg

DET JURIDISKE LABORATORIUM VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
20.271
ex 2

BETÆNKNING NR. 407

1966

S. , MØLLERS BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Indholdsfortegnelse

Side

Kap. I. Udvalgets nedsættelse og kommissorium 5
Kap. II. Gældende regler 6
A. Danmark 6
B. Andre lande 7
Kap. III. Udvalgets overvejelser og forslag 9
A. Den disciplinære situation i skolen 9
B. Anvendelse af egentlige disciplinærmidler 10
1. Spørgsmålet om anvendelse af legemlig revselse som disciplinærmiddel i skolen 10
2. Formaninger og irettesættelser 11
3. Eftersidning 11
4. Midlertidig overflytning til anden klasse for enkelte timer eller en dag 12
5. Varig overflytning til en anden klasse 12
6. Udelukkelse fra undervisningen, herunder bortvisning af børn over undervisningspligtig alder 12
a. I undervisningspligtig alder 12
b. Over den undervisningspligtige alder 14
7. Overflytning til anden skole 14
C. Forhold i øvrigt til fremme af god orden 15
D. Børn med tilpasningsvanskeligheder 16
E. Udvalgets udkast til ny bekendtgørelse 17

BILAG

1. Bekendtgørelse af 15. september 1938 19
2. Cirkulære af 22. september 1948 vedrørende eftersidning 20
3. Det københavnske ordensreglement 21
4. Eksempler på lokale ordensreglementer 23
5. Vejledning for vikarer 25
6. Skrivelse af 15. maj 1964 fra Landsforeningen af skolekommissioner, skolenævn og forældreforeninger 26
7. Skrivelse af 3. juni 1964 fra fælleslærerrådet i København 27
8. Skrivelse af 17. juni 1964 fra fælleslærerrådet i København 28
9. Skrivelse af 16. september 1964 fra Københavns skoledirektion 30
10. Skrivelse af 17. marts 1965 fra Foreningen af skolepsykologer og konsulenter for specialundervisningen i Danmark 31
11. Udvalgets indstilling til ministeriet vedrørende oprettelse af observationskolonier 37
12. Justitsministeriets skrivelse af 1. november 1965 39

KAPITEL I

Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Foranlediget af en forespørgsel i folketinget: den 6. novbr. 1963 fra medlem af folketinget, redaktør W. Dupont om hvorvidt ministeren - på baggrund af den opståede diskussion om ministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938 vedrørende skolernes disciplinærmidler - ville foranledige, at der foretoges en undersøgelse af mulighederne for ændringer, der bevirkede, at bestemmelsen om legemlig revselse bortfaldt, nedsatte undervisningsministeren den 24. januar 1964 nærværende udvalg.

Ifølge kommissoriet fik udvalget til opgave på grundlag af en undersøgelse af spørgsmålet om forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen, herunder specielt også spørgsmålet om anvendelse af legemlig revselse som disciplinærmiddel, at fremkomme med indstilling til ministeriet om eventuel revision af de herom gældende bestemmelser.

Som udvalgets formand beskikkedes undervisningsinspektør i undervisningsministeret J. Bach og som medlemmer:

Skoledirektør Kr. Thomsen Jensen, København.

Repræsentanter for Danmarks Lærerforening:

Skoleinspektør Sv. Åge Werborg, Esbjerg.

Overlærer N. C. Thomsen Nielsen, Nr. Sundby.

Overlærer Ingolf Haubirk, København.

Repræsentant for Landsforeningen af skolekommissioner, skolenævn og forældreforeninger:

Redaktør, folketingsmand Wilh. Dupont, Skanderborg.

Repræsentant for amtsskolekonsulenterne:

Amtsskolekonsulent Sv. O. Søndergaard, Århus.

Afdelingsleder ved Danmarks pædagogiske Institut Finn Rasborg, København.

Undervisningsinspektør for specialundervisningen I. Skov Jørgensen, undervisningsministeriet.

Fuldmægtig, nu kontorchef Johan Deichmann, undervisningsministeriet.

Fuldmægtig, nu ekspeditionssekretær H. Kemp, undervisningsministeriet.

Som sekretær for udvalget beskikkedes sekretær i undervisningsministeriet Karen Jepsen.

Der har i plenum været afholdt i alt 13 møder. Endvidere har et af udvalget nedsat arbejdsudvalg bestående af undervisningsinspektør J. Bach, redaktør Dupont, overlærer Haubirk og ekspeditionssekretær Kemp samt yderligere et par underudvalg afholdt en række møder.

Udvalget har endvidere som led i sit arbejde aflagt besøg på Gladsaxe kommunes skolepsykologiske kontor samt på Københavns kommunes skolepsykologiske kontor, kommunens heldagsskole i Stevnsgade og en af kommunens observationskolonier for adfærdsvanskelige børn (Furesøkolonien).

Resultatet af udvalgets overvejelser fremlægges i nærværende betænkning.

København, i november 1965.

J. Bach formand **J. Deichmann** **W. Dupont** **I. Haubirk** **Kr. Thomsen Jensen**

I. Skov Jørgensen **H. Kemp** **N. C. Thomsen Nielsen**

F. Rasborg **Sv. O. Søndergaard** **Sv. Å. Werborg**

K. Jepsen

KAPITEL II

Gældende regler

A. Danmark.

Inden folkeskoleloven af 1937 fandtes nærmere regler om midler til disciplinens opretholdelse i skolen i anordning af 29. juli 1814 for almueskolevæsenet i købstæderne §§ 38-40, og anordning af 29. juli 1814 for almueskolevæsenet på landet §§ 32-33.

Børnene skulle vise skolelæreren ærbødighed og lydighed og nøje rette sig efter de forskrifter, han måtte give i henseende til god ordens vedligeholdelse i skolen.

Begik et barn nogen fejl, da burde skolelæreren søge at rette det ved formaninger, og hvis disse ikke frugtede, straffedes barnet som i instruktionen for skolelærere bestemtes.

I instruktionen for skolelæreren, jfr. anordning for almueskolevæsenet på landet bilag A § 27, fastsattes det, at læreren aldrig måtte give børnene ørefigen, stød eller slag med hånden, knibe dem eller bruge skældsord imod dem. Lige så lidt måtte han indføre nogen skambæk eller skamkrog eller andre vanærende straffe, som kunne kvæle barnets æresfølelse og mere tjene til at forhærde end forbedre det.

Som straffemidier nævnes advarsel, udelukkelse fra deltagelse i fornøjelser og friheder samt legetimer og nedflytning i klassen.

Børn under 10 år kunne desuden »straffes med et lidet ris, de større med en tynd tamp uden knuder«.

I cirkulærskrivelse af 28. juni 1929, der ikke særligt tager sigte på spørgsmålet om anvendelse af legemlig afstraffelse udtales det, at det bør være et ufravigeligt princip for lærernes optræden i skolerne, at berøringer af børnene - venlige eller uvenlige - som ikke er absolut nødvendige, undgås.

Ifølge *folkeskolelovens* § 28 fastsætter undervisningsministeren almindelige regler for, hvorledes der skal forholdes over for elever, der gennem deres opførsel skader skolens arbejde.

Disse regler er fastsat i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen (jfr. bilag 1), der hjemler anvendelse af formaninger, irettesættelser, eftersidning eller under særlige omstændigheder legemlig revselse.

Legemlig revselse må dog ifølge § 6 i bekendtgørelsen kun anvendes over for særlige og alvorlige forseelser, fortrinsvis over for børn, der viser rå og hensynsløs optræden over for kammerater. Som legemlig revselse må endvidere kun anvendes slag — ikke over 3 - med et tyndt spanskrør på sædet uden på tøjet. Straffen skal tildeles med besindighed og alvor og så vidt muligt umiddelbart efter forseelsen.

Såfremt de opdragelsesmidler, der står til skolens rådighed, viser sig utilstrækkelige, kan skolen, hvis den skønner det fornødent af hensyn til barnet selv, de øvrige elever eller skolens arbejde, rette henvendelse til skolekommissionen, der kan indbringe sagen for børneværnet.

Til bekendtgørelsen slutter sig cirkulære af 22. september 1948 til samtlige skoledirektioner uden for København, samtlige kommunalbestyrelser og skolekommissioner vedrørende eftersidning (jfr. bilag 2), hvor det henstilles at eftersidning - i hvert fald for de mindre børns vedkommende - først finder sted dagen efter, at forseelsen er begået, således at der altid kan være givet hjemmet forudgående meddelelse om barnets tilbageholdelse på skolen.

I henhold til folkeskolelovens § 28 påhviler det endvidere skolekommissionen efter forhandling med fælleslærerrådet at udfærdige et ordensreglement. Eksempler på sådanne ordensreglementer findes optrykt i betænkningen som bilag 4.

For så vidt angår folkeskolen i Københavns kommune er det i folkeskolelovens § 41 fastsat, at skoledirektionen efter forhandling med fæl-

leslærerrådet udfærdiger et ordensreglement. I dette reglement optages bl. a. bestemmelser om, hvorledes der skal forholdes over for elever, der gennem deres opførsel skader skolens arbejde.

Københavns skoledirektion har senest fastsat disciplinære bestemmelser for *Københavns kommunale skoler* under 30. maj 1951 (jfr. bilag 3). Efter disse bestemmelser, der trådte i kraft ved skoleårets begyndelse 1951, bestemmelsen vedrørende legemlig straf dog først ved skoleårets begyndelse 1952, kan der som disciplinærmidler anvendes: formaninger, irettesættelser og eftersidning, midlertidig overflytning til en anden klasse eller en anden skole. Legemlig straf er derimod ikke tilladt under nogen form.

Specielt for så vidt angår den legemlige afstraffelse i folkeskolen uden for København bemærkes, at denne som nævnt alene kan bestå i indtil 3 slag med spanskrør på sædet.

Andre former for legemlig straf såsom slag med flad hånd på kinden, kniben og støden, der allerede ved anordning af 29. juli 1814 blev erklæret for ulovlige, kan således heller ikke i henhold til ministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen anses for tilladte disciplinærmidler.

Udvalget har indhentet en erklæring fra justitsministeriet om retsstillingen i tilfælde af, at bestemmelsen om legemlig afstraffelse ophæves. Erklæringen er optaget som bilag 12, hvortil henvises.

Inden for *gymnasieskolerne* har adgang til korporligt at revse børn hjemmel i forordning om de lærde skoler af 7. november 1809 § 53, der dog forbyder enhver legemlig straf, der kan pådrage en discipel skade for hans helbred. Ministeriet har ikke fastsat bestemte regler for, hvorledes den legemlige straf skal tildeles, kun har ministeriet udtalt, at slag i hovedet eller ansigtet med hånden — hvor talen ikke er om en øjeblikkelig tilbagevisning af trods - må anses for en mindre passende tugtelse, især når slagene er så stærke, at de efterlader synlige mærker til næste dag, skrivelse af 4. februar 1864.

Anvendelse af lussinger er således ikke udtrykkeligt forbudt, men i tilfælde af klager til ministeriet over lussinger har den pågældende lærer imidlertid altid fået en tilrettevisning. Brugen af spanskrør må derimod anses for tilladt i et vist omfang.

Endvidere kan oplyses, at afstraffelse med spanskrør inden for *børne- og ungdomsforsorgens* skoler i Danmark ikke er tilladt, jfr. socialministeriets cirkulære af 26. november 1953 vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem.

I cirkulæret udtales endvidere, at det som almindelig regel kan fastslås, at legemlig revselse i form af slag på kinden med flad hånd ikke bør anvendes i opdragelseshjemmene, og det pålægges ledere og medarbejdere at arbejde henimod, at denne linie følges.

For så vidt revselse ved slag på kinden fra en medarbejders side alligevel undtagelsesvis har fundet sted, skal den straks indberettes til forstanderen. Denne skal ved udløbet af hvert kvartal gennem direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen til ministeriet indsende oplysning om samtlige de i kvartalet foretagne legemlige revselser med angivelse af, i hvilken anledning og af hvem de enkelte revselser er foretaget.

I særlige tilfælde påhviler det forstanderen straks efter en revselse at foretage indberetning.

B. Andre lande.

Til yderligere uddybning af bl. a. spørgsmålet ora den legemlige revselse har udvalget indhentet oplysninger fra det svenske, norske, engelske og tyske skolevæsen.

Ved den svenske folkeskolelov af 23. maj 1958 blev legemlig afstraffelse afskaffet inden for den svenske folkeskole. I stedet kan som disciplinærmidler anvendes: midlertidig bortvisning fra. klasseværelset, eftersidning, advarsel gennem skolens leder, samt hel eller delvis udelukkelse fra undervisningen i højst 2 uger inden for et skolehalvår.

Ifølge den norske folkeskolelov må legemlig afstraffelse ikke anvendes i skolen. Såfremt en elev viser særlig dårlig opførsel, og de hjælpemidler, skolen råder over til at holde orden og disciplin, ikke har den tilsigtede virkning, kan elevert efter loven sættes i observationsskole, eller han kan udvises af den almindelige folkeskole.

I England er der ikke fastsat generelle retningslinier til disciplinens opretholdelse i skolen, idet det er overladt til de lokale skolemyndigheder at fastsætte deres egne regler til opretholdelse af orden i skolen, herunder regler vedrørende brug af korporlig afstraffelse. Af undervisningsministeriet er det pålagt skolelederne at føre protokol over alle tilfælde af korporlig afstraffelse.

Skolevæsenet i Vesttyskland henhører under de enkelte forbundslandes område og de disci-

plinære bestemmelser er følgelig ikke ensartede i forbundslandene. I forbundslandene Berlin og Hessen er fysisk revselse i skolen forbudt. I de øvrige forbundslande findes forordninger, der tillader denne revselse som undtagelse og kun i begrænset form. Den er totalt forbudt for pigers vedkommende samt for drenge under 8 og over 15 år. Ifølge de regler, der gælder for de enkelte forbundslande kan i øvrigt som disciplinærmidler anvendes: advarsler, særopgaver, eftersidning, flytning til en parallelklasse eller til en anden skole og i sidste instans bortvisning fra skolen.

KAPITEL III

Udvalgets overvejelser og forslag vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen

A. Den disciplinære situation i skolen.

Siden udstedelsen af ministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938 vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen er den disciplinære situation i skolen bl. a. som følge af de ændrede samkvemsformer mellem børn og voksne undergået en ændring.

Det mindre alvorlige disciplinbrud synes således at være blevet mere fremtrædende, ligesom en voksende adspredthed og mangel på koncentration i forbindelse med en almindelig og udbredt småuro synes at være blevet mere almindelig blandt børnene.

De grovere disciplinære forseelser findes dog stadig, selv om antallet af disse må formodes at være aftagende.

Det bemærkes herved, at der ikke for folkeskolens vedkommende foreligger nogen pligt til protokollering eller indberetning til ministeriet vedrørende anvendelse af legemlig afstraffelse, og det er følgelig ikke muligt herigennem at tilvejebringe en oversigt over de groveste forseelser.

Til nærmere belysning af den disciplinære situation i skolen ville det være ønskeligt gennem en egentlig disciplinundersøgelse at søge tilvejebragt oplysninger om antal og fordeling af elever med utilfredsstillende opførsel, herunder oplysning om køn, alder, geografiske områder, sociale forhold m. v. samt oplysning om, hvilke lærerreaktioner, der er anvendt ved elevers brud på ordensregler.

Udvalget har indgående drøftet muligheden for gennemførelsen af en sådan undersøgelse.

Udvalget besluttede at nedsætte et arbejdsudvalg, som fik til opgave at overveje muligheder for at nå til en belysning af forhold, der kunne være af betydning for en kommende bekendtgørelse. Det fremhævedes, at arbejdsudvalgets opgave skulle begrænses til overvejelse af en undersøgelse, der kunne foretages hurtigt.

Arbejdsudvalget bestod af Ingolf Haubirk, I. Skov Jørgensen, Finn Rasborg og Sv. Aa. Werborg.

Arbejdsudvalget konkluderede bl. a. 1), at en undersøgelse, der skulle kunne gøres færdig inden for få måneder, ikke kunne føre til en bred eller dybtgående belysning af disciplinære problemer, 2), at en eventuel undersøgelse måtte begrænses til få og sådanne sider af den disciplinære situation, som alene krævede afprøvning af interviewskemaer samt 3), at det under disse vilkår ville være af interesse at indhente oplysninger fra skoleinspektører, lærere, elever og forældre. Af tidsmæssige grunde måtte en undersøgelse begrænses til indhentning af oplysninger fra én af de nævnte kilder. Arbejdsudvalget var af den opfattelse, at det indledningsvis - i en første undersøgelse - ville være af interesse at indhente oplysninger fra lærere, som ville kunne 1) lokalisere elever med utilfredsstillende opførsel, 2) give oplysninger om sådanne elever, samt 3) give oplysninger om hvilke lærerreaktioner, der er anvendt ved elevers brud på ordensregler.

Der opstilledes herefter udkast til spørgeskemaer samt en fremgangsmåde, der skulle gøre det muligt at indsamle oplysninger om de ovennævnte tre problemkredse. Der blev endvidere planlagt en afprøvning af spørgeskemaer samt revision af disse på grundlag af de erfaringer, der var indvundet.

Danmarks pædagogiske Institut kunne på grund af arbejdspres fra allerede igangværende undersøgelser alene påtage sig at yde rådgivende assistance, herunder den faglige ledelse af undersøgelsesarbejdet, og udvalget henstillede derfor til ministeriet at søge fremskaffet en sko-

lepsykolog, samt midler til aflønning af denne. Da det ikke lykkedes at finde en skolepsykolog, som kunne frigøres til opgaven, og da resultaterne af en undersøgelse med den begrænsning i tid og problemkreds, der er omtalt ovenfor **efter** udvalgets opfattelse ikke ville kun få indflydelse på udformningen af **et** forslag til en ny bekendtgørelse, enedes man om, at det ville være hensigtsmæssigt, om der på et senere tidspunkt, når de nødvendige forudsætninger var **til** stede, kunne foretages en bredere og mere dybtgående undersøgelse, der i højere grad end den begrænsede undersøgelse kunne være vejledende for den praktisk-pædagogiske administration af bekendtgørelsens bestemmelser.

Udvalget anmoder derfor undervisningsministeren om at henstille til Danmarks pædagogiske Institut at medvirke ved løsningen af denne opgave. Det ville endvidere i denne undersøgelse være ønskeligt at søge belyst, hvorledes nye ordensregler virker.

Et mindretal (N. C. Thomsen Nielsen) har ikke kunnet tiltræde flertallets beslutning om at afslutte udvalgets arbejde, forinden resultatet af en undersøgelse over den disciplinære situation i skolen foreligger. Mindretallet, der finder, at man uden en sådan undersøgelse ikke vil have det fornødne grundlag for udarbejdelsen af forslag til ny bekendtgørelse, foreslår i stedet, at udvalget afventer gennemførelsen af en undersøgelse enten ved udvalgets foranstaltning eller gennem Danmarks pædagogiske Institut.

B. Anvendelse af egentlige disciplinærmidler.

Forinden omtalen af de egentlige disciplinærmidler skal man påpege, at en nedsættelse af klassekvotienter og tilvejebringelse af bedre lokaleforhold vil kunne medvirke til væsentligt at formindske den ovenfor omtalte småuro, der virker i høj grad forstyrrende på undervisningen i skolen. Med et lavere elevtal pr. klasse ville læreren således få øget mulighed for at tilrettelægge en efter det enkelte barns evner og interesser afpasset undervisning hvilket normalt vil hindre urotendenser i klassen.

Udvalget, der i sine overvejelser vedrørende en revision af de for tiden gældende disciplinærregler for en stor del har støttet sig til de fra Københavns kommunes skolevæsen og den svenske skolöverstyrelse indhentede oplysninger, har drøftet anvendelsen af følgende korrigerende midler.

1. *Spørgsmålet om anvendelse af legemlig revselse som disciplinærmiddel i skolen.*

Uanset at anvendelse af spanskrør er hjemlet ved ministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938, er det som tidligere nævnt udvalgets indtryk, at dette disciplinærmiddel anvendes i meget ringe omfang i folkeskolen. Man gør i denne forbindelse opmærksom på, at udvalgets nedsættelse ikke har været begrundet i en aktuel situation. Som følge af en rolig udvikling på dette område anvendes spanskrøret i dag i et betydeligt mindre omfang end tidligere. Det er udvalgets opfattelse, at mange skoler end ikke **er** i besiddelse af et spanskrør.

Den sjældne anvendelse af denne form for straf må efter udvalgets opfattelse ses på baggrund af den skete ændring i synet på samkvemsforholdet mellem børn og voksne, hvor den straffende indstilling på mange område er forladt til fordel for en indstilling, der i højere grad søger at forstå årsagen til barnets ulydighed.

Endvidere har den øgede forståelse og mulighed for psykologisk og psykiatrisk behandling af børn med tilpasningsvanskeligheder i forbindelse med den øgede udbygning af den skolepsykologiske virksomhed været medvirkende til at formindske anvendelsen af spanskrøret.

Selv om det således er en almindelig opfattelse, at den legemlige afstraffelse kan være en uheldig og måske overflødig form for straf, er udvalget ikke fremmed over for den opfattelse, at et egentligt forbud mod anvendelsen af dette disciplinærmiddel, vil kunne skade den hidtil rolige udvikling på dette område, idet det vil kunne befrygtes, at nogle børn i bevidstheden om, at de ikke må »røres«, vil søge at provokere lærerne.

Udvalget har drøftet, hvad der er fremført om, at bestemmelsen om anvendelse af legemlig afstraffelse — uanset dens sjældne anvendelse - i visse situationer kan have en præventiv funktion. Udvalgets flertal mener ikke at kunne afvise de fremførte påstande, mens et mindretal (Dupont og Rasborg) er af den opfattelse, at der ikke foreligger fornøden påvisning af, at muligheden for anvendelse af spanskrøret skulle have en præventiv virkning.

Man kan ikke se bort fra, at et bortfald af adgangen til legemlig afstraffelse vil kunne nødvendiggøre anvendelse af andre midler af måske hårdere virkning for en betydelig del af børnene.

Endelig er det anført, at det med henblik

på situationer, hvor en hurtig og kraftig reaktion er ønskelig eller nødvendig fra lærerens side, f. eks. over for elever som tyranniserer og mishandler deres kammerater, vil være vanskeligt til erstatning for spanskrøret at anvise midler med tilsvarende mulighed for hurtig reaktion.

Alle omstændigheder taget i betragtning finder udvalget imidlertid, at adgangen til legemlig afstraffelse i skolen kan undværes *på vilkår,* at spanskrøret søges erstattet af andre disciplinærmidler, samt at der skabes øget mulighed for inden for skolens rammer at udbygge det skolepsykologiske arbejde med de institutioner, som må anses for påkrævede, således at der åbnes muligheder for hurtige reaktioner i form af omgående iværksættelse af undersøgelse og behandling.

2. *Formaninger og irettesættelser.*

Ved anvendelsen af disse midler kan det være af værdi, at læreren først gennem samtale med eleven søger at nå til en afklaring af problemet. Hvis eleven føler, at han herved opnår en positiv kontakt med læreren, vil videre foranstaltninger således ofte være overflødige. Hvis samtaler ikke har den ønskede virkning, kan eleven tildeles formaning eller irettesættelse.

Et mindretal (Rasborg) har fremhævet, at det ville være ønskeligt, at samtalen ikke betegnes som et disciplinærmiddel, men benyttes som et middel for læreren til at opnå indsigt i den pågældende overtrædelsessituation, og at den form for samtale, der tjener dette formål, ikke bør sidestilles med formaninger og irettesættelser. Følgelig bør samtalen ikke anføres i betænkningens afsnit B: »Anvendelse af egentlige disciplinærmidler«, ej heller bør den i bekendtgørelsesudkastets henvisning fra § 6 til § 4 betegnes som et disciplinærmiddel.

Mindretallet foreslår, at § 4 i forslaget til bekendtgørelse formuleres således:

»Tilsidesætter en elev sin pligt til flid eller god opførsel, bør læreren som hovedregel, og hvis det i den givne situation skønnes muligt og pædagogisk hensigtsmæssigt, gennem en samtale med eleven søge at opnå indblik i overtrædelsen og søge at nå til en for de implicerede parter pædagogisk hensigtsmæssig løsning af problemet. Hvis samtale viser sig virkningsløs, eller ikke skønnes at være mulig eller hensigtsmæssig, kan eleven tildeles formaning eller irettesættelse. Hvis formaning eller irettesættelse viser sig virkningsløs, kan eftersidning anvendes, eller eleven kan for enkelte timer eller en dag anbringes i en anden klasse efter forudgående aftale med den modtagende lærer«.

3. *Eftersidning.*

Dette disciplinærmiddel er som tidligere omtalt hjemlet i ministeriets bekendtgørelse om forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen.

Udvalget, der er opmærksomt på, at det eventuelt vil kunne anses for uheldigt, såfremt ophold på skolen betragtes som straf, finder dog under hensyn til midlets præventive funktion, at adgangen til anvendelse af eftersidning fortsat bør opretholdes, dog således at eftersidning ikke bør bringes til anvendelse over for børn i første skoleår. Udvalget tillægger det endvidere stor værdi, at børnene under eftersidningen beskæftiges, f. eks. med at indhente forsømt arbejde, Udvalget har dog ikke ment, at adgangen til anvendelse af det nævnte disciplinærmiddel bør begrænses, således at det udelukkende kan bringes til anvendelse over for elever, der ikke udfører det foreskrevne hjemmearbejde.

Ved skoler på landet, hvor der på grund af store afstande mellem skole og hjem etableres befordring af børnene til og fra skole, skal man pege på, at eftersidningen under hensyn til de ofte stærkt trafikerede landeveje og betydelige afstande må tilrettelægges således, at den eftersiddende elev ikke er henvist til at komme hjem på egen hånd.

Udvalget har endvidere drøftet, i hvilket omfang de for elevens skolegang ansvarlige skal orienteres om eftersidningen.

Efter de gældende regler må eftersidning som tidligere nævnt så vidt muligt kun finde sted efter forudgående meddelelse til hjemmet, og for de mindre børns vedkommende skal der altid være givet hjemmet forudgående meddelelse om barnets tilbageholdelse på skolen.

Efter udvalgets opfattelse kan det overlades til de lokale skolemyndigheder at fastsætte, hvorledes skolen kan sikre sig, at hjemmet underrettes om eftersidningen. En fremgangsmåde som den i Københavns kommune og andre steder praktiserede, hvorefter skolen gennem eleven giver hjemmet skriftlig meddelelse om eftersidningen, hvilken tilbageleveres til skolen med forældrenes underskrift, må efter udvalgets opfattelse anses for hensigtsmæssig. Det er dog anført, at en underretning samme dag, ef-

tersidningen skal finde sted, f. eks. pr. telefon, må være tilstrækkelig.

Bl. a. under hensyn til den i de senere år stærkt øgede trafik på vejene finder udvalgets flertal imidlertid, at det af hensyn til forældrene, som med rette kan blive ængstelige, såfremt børnene ikke kommer hjem efter normal skoletids ophør, bør fastsættes, at eftersidning fremtidig i alle tilfælde kun bør finde sted efter forudgående meddelelse til hjemmet.

Et mindretal (I. Haubirk) kan ikke tiltræde flertallets forslag om, at der altid skal gives hjemmet forudgående meddelelse om elevens tilbageholdelse på skolen.

Ved et ubetinget krav om forudgående orientering af hjemmet vil man efter mindretallets opfattelse i høj grad svække det pågældende disciplinærmiddels effektivitet. Muligheden for at bringe midlet til anvendelse samme dag, forseelsen (f.eks. forsømt hjemmearbejde) er begået, vil formindskes væsentligt, ligesom skemamæssige forhold vil kunne hindre en rimelig anvendelse af denne foranstaltning. Af hensyn til eleven finder mindretallet det rimeligt, at hjemmet ikke i alle tilfælde orienteres om elevens overtrædelse af skolens ordensbestemmelser for at undgå, at barnet straffes hjemme for samme forseelse. Mindretallet mener endvidere, at skolen vil have vanskeligt ved at sikre sig, at hjemmet virkelig har fået underretning om, at eftersidningen skal finde sted og foreslår i stedet, at de gældende bestemmelser vedrørende eftersidning, jfr. ministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938, punkt 5 samt ministeriets cirkulære af 22. september 1948, fortsat opretholdes.

Ved at fastlægge udtrykket »mindre børn« som omfattende børn til og med 5. skoleår vil man efter mindretallets opfattelse gennem de gældende bestemmelser kunne tilgodese hensynet til hjemmet. Ældre elever vil sjældent være så præcise, at forældrene venter dem hjem til et bestemt tidspunkt, således at det af denne grund skulle være nødvendigt at udsætte eftersidningen til den følgende dag. Læreren vil endvidere gennem eleven kunne forhøre sig om, hvorvidt eleven ventes hjem til et bestemt tidspunkt, og i bekræftende fald fastsætte eftersidningstidspunktet under hensyn hertil.

4. *Midlertidig overflytning til anden klasse for enkelte timer eller en dag.*

Dette disciplinærmiddel, der hidtil med hjemmel i det københavnske ordensreglement har været anvendt i de københavnske kommuneskoler, kan af udvalget anbefales indført også uden for København.

Så vidt muligt bør overflytning ske til en parallelklasse, men under hensyn til foranstaltningens korte varighed må eleven efter omstændighederne også kunne henvises til en klasse på et højere eller lavere klassetrin end hans eget. Det omhandlede disciplinærmiddel vil således i et vist omfang også kunne anvendes ved skoler med kun een klasse pr. årgang.

Anvendelse af midlet nødvendiggør efter udvalgets opfattelse ikke, at hjemmet orienteres om barnets forseelse, hvilket er i overensstemmelse med udvalgets almindelige synspunkter, hvorefter småforseelser, der ikke går ud over det normale for børn i den pågældende aldersklasse, så vidt muligt bør klares af skolen.

5. *Varig overflytning til en anden klasse.*

Over for grovere forseelser foreslår udvalget, at der åbnes adgang til at anvende varig overflytning til en anden klasse, hvilket disciplinærmiddel visse steder hidtil har været anvendt med god virkning.

Beslutning om den nævnte overflytning må efter udvalgets opfattelse træffes af skolens leder efter samråd med klassens lærere. Der bør tilstilles hjemmet en begrundet meddelelse om overflytningen, ligesom hjemmet (den for barnets undervisning ansvarlige) bør opfordres til drøftelse af problemerne omkring barnets forhold i skolen.

Overflytning bør forberedes gennem samtaler med eleven og fyldige oplysninger til den modtagende lærer.

Udvalget er opmærksomt på, at muligheden for anvendelse af dette middel i praksis vil være begrænset til større skoler med mindst 2 klasser pr. årgang.

6. *Udelukkelse fra undervisningen herunder bortvisning af børn over undervisningspligtig alder.*

a. Ifølge de svenske bestemmelser kan de kommunale organer, som har tilsynet med folkeskolerne (skolöverstyrelsen), udelukke en elev fra undervisningen helt eller delvist i højst to uger af et skolehalvår. Denne foranstaltning må dog kun iværksættes, såfremt eleven under udelukkelsen får nødvendigt tilsyn.

Udvalget tillægger det stor betydning, at der

- såfremt adgangen til legemlig revselse bortfalder - også inden for den danske folkeskole åbnes mulighed for at udelukke elever, der har gjort sig skyldige i grovere forseelser, fra undervisningen i et kortere tidsrum.

En sådan udelukkelse fra undervisningen må - under hensyn til den isolering fra klassen og sammenholdet, den også indebærer — for de fleste elevers vedkommende formodes at have en betydelig præventiv funktion.

Udelukkelsen tilsigter at skaffe den pågældende klasse arbejdsro. Udelukkelsesperioden bør endvidere udnyttes til at gennemgå og overveje barnets problemer, f. eks. i samarbejde med forældre, skolepsykolog, skolelæge, skolekommission (skolenævn) eller eventuelt børne- og ungdomsværn med henblik på at finde en løsning inden barnets tilbagevenden til skolen.

En sådan midlertidig udelukkelse fra folkeskolens undervisning kan efter udvalgets opfattelse principielt ikke anses for uforenelig med folkeskoleloven, herunder specielt folkeskolelovens § 51, hvorefter det påhviler kommunen at drage omsorg for, at alle undervisningspligtige børn, hvis forældre ønsker dem indskrevet i folkeskolen, kan få fyldestgørende undervisning. Såfremt der kun åbnes adgang til udelukkelse for et begrænset tidsrum i hvert skoleår, må endvidere folkeskolelovens § 28, hvorefter undervisningsministeren fastsætter almindelige regler for, hvorledes der skal forholdes over for elever, der gennem deres opførsel skader skolens arbejde, antages at afgive tilstrækkelig hjemmel for fastsættelse af regler om midlertidig udelukkelse. I betragtning af at man suspenderer undervisningen, kan man formentlig se bort fra det sædvanlige krav om tilsyn med barnets undervisning.

Under hensyn til de juridiske betænkeligheder, der er forbundet med at åbne adgang til at udelukke børn i undervisningspligtig alder fra undervisningen, har udvalget i sit udkast til ny bekendtgørelse foreslået udelukkelsestidsrummet begrænset til maksimalt én uge inden for et skoleår.

I enkelte tilfælde vil det imidlertid - med henblik på at undgå anvendelse af strengere midler - være ønskeligt over for en elev, der udviser gentagen grov tilsidesættelse af hensynet til skolens orden, at have mulighed for at udelukke den pågældende i yderligere en uge inden for samme skoleår. Det er i sådanne tilfælde en forudsætning, at den anden udelukkelsesuge udnyttes til at gennemgå og overveje elevens problemer i snævert samarbejde med forældre, skolepsykolog, skolelæge, skolekommission (skolenævn.) eller eventuelt børne- og ungdomsværn med henblik på at finde en løsning inden elevens tilbagevenden til skolen.

Udvalget er derfor enigt om, at det må anses for ønskeligt, at der i bekendtgørelsen åbnes adgang til at udstrække udelukkelsen i indtil to gange én uge inden for et skoleår.

Udvalget er opmærksomt på, at udelukkelsen kan have forskellig virkning for eleverne, herunder at den i visse tilfælde ikke vil virke som en straf, ligesom den vil kunne medføre en betænkelig social situation, for så vidt angår børn, hvis forældre ikke har mulighed for at tage sig af børnene under udelukkelsen, eller som i øvrigt kun viser ringe interesse for børnenes adfærd i skolen. Udvalget finder derfor, at foranstaltningen kun bør anvendes, når man kan vente, al: den har den ønskede virkning. Endvidere bør skolens leder i forbindelse med skolekommissionens (skolenævnets) formand, inden der træffes beslutning om udelukkelse, være opmærksom på, at eleven i sit eget hjem eller andet steds kan være under et sådant dagligt tilsyn, som for elever på det pågældende alderstrin kan anses for fornødent.

Et mindretal (I. Haubirk) finder, at formuleringen, der medtager skolekommissionens (skolenævnets) formand i overvejelserne, forud for at der træffes afgørelse om udelukkelse, vil kunne hindre en omgående udelukkelse og dermed foranstaltningens effektivitet.

Udvalget har drøftet, hvorvidt en udelukkelse bør kunne begrænses til et enkelt fag, men under hensyn til at udvalget ville anse det for uheldigt, om eleven blev overladt til sig selv uden tilsyn i enkelte timer af den normale timeplan, kan udvalget ikke gå ind for en sådan begrænsning, hvorved skal peges på ministeriets cirkulære af 16. september 1943 om lærerpersonalets pligt til at føre tilsyn med børnene.

Kompetencen til at træffe beslutning om midlertidig udelukkelse fra undervisningen må efter udvalgets opfattelse tilkomme skolens leder efter samråd med klassens lærere. Skolens leder bør straks underrette hjemmet om skolens beslutning samt indbyde hjemmet til en drøftelse med henblik på et samarbejde om en løsning af problemet. Endvidere må skolekommissionen (skolenævnet) og lærerrådet straks underrettes om udelukkelsen. Man finder, at en udelukkelse er af en så alvorlig karakter, at meddelelse må gives særskilt og omgående.

b. For så vidt angår børn over undervisningspligtig alder foreligger ikke samme grund til at tidsbegrænse adgangen til udelukkelse som af udvalget foreslået vedrørende børn i den undervisningspligtige alder, idet der ikke er tale om, at undervisningspligten opfyldes i dette tilfælde, og der her er tale om, at en elev ved sin opførsel kan forstyrre undervisningen for kammeraterne på et tidspunkt, hvor disse forbereder sig til at afslutte deres skolegang eller på en videregående uddannelse.

Herudover antages elever over undervisningspligtig alder at kunne bortvises endeligt fra folkeskolen.

Der har ikke hidtil - bortset fra den for Københavns kommunes folkeskole i skoletilsynslovens § 48, stk. 11, fastsatte bestemmelse - været fastsat regler om sådan bortvisning. Uden for København har det imidlertid været ministeriets praksis, at det ifølge skoletilsynsloven må være kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om bortvisning efter indhentet udtalelse fra skolekommissionen (skolenævnet), lærerrådet og skolens leder, jfr. skoletilsynslovens §§ 1, 15, 37, 35 og 36. For Københavns vedkommende gælder som nævnt tilsynslovens § 48, stk. 11, hvorefter et barn ikke må bortvises fra skolen, før forhandling med skolenævnet har fundet sted. Dersom skolen og skolenævnet ikke er enige, træffes afgørelsen af skoledirektøren, der afgiver indberetning til skoledirektionen. Efter det for udvalget oplyste er det aldrig sket, at sådanne bortvisningsspørgsmål i henhold til denne bestemmelse har været forelagt skoledirektøren til afgørelse.

For så vidt angår spørgsmålet om bortvisning af elever fra gymnasieklasser, er det for udvalget oplyst, at sådan bortvisning af disciplinære grunde forekommer ret sjældent. Midlertidig udelukkelse foretages af rektor, mens en blivende bortvisning for statsskolernes vedkommende vil være betinget af en godkendelse fra direktoratet for gymnasieskolerne og for de kommunale gymnasieskolers vedkommende af skolekommissionens godkendelse.

I Sverige kan i henhold til skoleloven af 6. juni 1962 gymnasieelever udelukkes fra undervisningen i højst 2 uger inden for et skolehalvår og bortvises fra gymnasiet for en vis tid, højst 3 skolehalvår ud over bortvisningsterminen.

Tilsvarende kan i Norge ifølge lov om højere almenskoler elever i realskoler og gymnasieskoler udelukkes fra skolen for en tid af indtil 1 måned eller under særlige omstændigheder bortvises fra skolen. En elev, som er bortvist fra skole, kan ikke få adgang til en anden eksamensberettiget skole før efter 6 skolemåneders forløb.

Udvalget finder, at den for tiden bestående adgang til i et vist omfang at bortvise elever over undervisningspligtig alder fra folkeskolen på grund af disciplinære forseelser af grovere art fortsat bør opretholdes, men finder i øvrigt ikke anledning til at foreslå, at der fastsættes særlige regler vedrørende dette spørgsmål.

I tilslutning til ovenstående har udvalget endvidere drøftet, hvorvidt der bør være adgang til af disciplinære grunde at udelukke en elev fra fortsat skolegang ud over undervisningspligtig alder, men udvalget finder det ikke i overensstemmelse med folkeskoleloven at nægte elever oprykning i henholdsvis 8. hovedskoleklasse eller 1. realklasse udelukkende af disciplinære grunde, ligesom udvalget ikke mener, at ministeriets praksis, hvorefter man ikke af disciplinære grunde kan overføre en elev fra en skoleafdeling til en anden, f. eks. fra 1. realklasse til 8. hovedskoleklasse, bør ændres.

7. *Overflytning til anden skole.*

Angående dette disciplinærmiddel, som er nævnt i det københavnske ordensreglement, har Københavns skoledirektion over for udvalget oplyst, at det har været anvendt i enkelte tilfælde af så godt som alle skoler og i de fleste tilfælde med god virkning. Foranstaltningen, der såvel fra skolens som fra elevens og forældres side betragtes som en meget alvorlig straf, virker som oftest hensigtsmæssigt. Det er i Københavns kommune praksis, at elever som ikke påvirkes af skoleflytningen, tilbageflyttes til den oprindelige skole, således at den nye skole ikke belastes med eleven.

Under henvisning til erfaringerne fra Københavns kommune kan udvalget anbefale, at der over for grovere disciplinære forseelser, og specielt såfremt de ovenfor anførte foranstaltninger ikke har haft den tilsigtede virkning, åbnes adgang til — hvor der foreligger mulighed derfor - at overflytte eleven til en anden skole i kommunen.

Udvalget er opmærksomt på, at der herved sker en fravigelse af de i kommunens skoleplan fastsatte skoledistriktsgrænser, og finder under hensyn hertil, at beslutningen om overflytning til en anden skole må træffes af skolekommissionen efter forhandling mellem de pågældende skoleledere og klassernes lærere.

Under hensyn til at den nævnte foranstaltning vil kunne gribe ret stærkt ind i den pågældende elevs og hjemmets forhold, finder udvalget endvidere, at den for barnets undervisning ansvarlige bør have adgang til at udtale sig, inden skolekommissionen træffer endelig beslutning om overflytningen.

Overflytning bør forberedes gennem aftaler med eleven og fyldige oplysninger til den modtagende skole.

Såfremt overflytningen viser sig virkningsløs, bør der — i overensstemmelse med den i Københavns kommune gældende praksis - ske tilbageflytning til elevens oprindelige skole.

C. Forhold i øvrigt til fremme af god orden.

Mens de ovenfor omhandlede disciplinærmidler i første række tager sigte på enkeltstående brud på skolens ro og orden og hovedsageligt må betragtes som en hjælp, det som hovedregel ikke skulle være nødvendigt at bringe til anvendelse i skolens daglige arbejde, må opmærksomheden til stadighed være henvendt på en række forebyggende foranstaltninger til sikring af et godt arbejdsklima for lærere og elever.

Da hjemmet har hovedansvaret for barnets opførsel samt en væsentlig indflydelse på barnets indstilling til arbejdet i skolen, vil et positivt direkte samarbejde mellem hjem og skole være af overmåde stor betydning for en tilfredsstillende gennemførelse af skolens arbejde.

Med henblik på at forøge hjemmets interesse og følelse af medansvar for skolens arbejde bør en så nær kontakt som muligt mellem hjem og skole tilstræbes.

Initiativet til og ansvaret for, at den første kontakt mellem hjem og skole kommer i stand, må naturligt påhvile skolen. Herudover bør skolen til stadighed holde hjemmet underrettet om aktuelle spørgsmål vedrørende skolens arbejde af almindelig interesse. Til dette formål kan bl. a. en udsendelse af periodiske, f. eks. duplikerede meddelelser til hjemmet være medvirkende.

Udvalget kan for så vidt angår de nærmere retningslinier for samarbejdet mellem skole og hjem henholde sig til det af undervisningsministeriets læseplansudvalg i undervisningsvejledning for folkeskolen II, pag. 117 ff anførte*).

Udvalget er dog opmærksomt på, at det store antal overtimer mange lærere som følge af mangelen på lærerkæfter har måttet påtage sig, vil kunne gøre det vanskeligt for disse at afse den ønskelige tid til den personlige direkte kontakt med forældrene.

Også mellem lærerne indbyrdes bør der lægges vægt på samarbejde med henblik på drøftelse af eventuelle problemer vedrørende de enkelte klasser. Indførelse af klassekonferencer og konferencetimer må også i denne forbindelse anses for ønskelige.

Under hensyn til at der især for nyansatte lærere eller vikarer med mindre erfaring i undervisning og skolearbejde kan opstå vanskeligheder med at opretholde god orden og at skabe den arbejdsro, som er nødvendig for, at et meningsfyldt skolearbejde kan udføres, bør der gives sådanne lærere en særlig orientering før undervisningens påbegyndelse. Ved større skoler vil det ofte med henblik herpå være hensigtsmæssigt med en særlig, f.eks. duplikeret, vejledning for vikarer indeholdende såvel lokal inform ition for den enkelte skole som praktiske råd og anvisninger i almindelighed, jfr. til eksempel den som bilag (nr. 5) optrykte vejledning for vikarerne ved Grøndalsvængets skole.

Udvalget finder det af betydning, at de studerende, der følger uddannelser, der bl.a. kvalificerer til stillinger som seminarieadjunkter (-lektorer) i pædagogik og psykologi opnår en sådan indsigt i overtrædelsessituationen, at de kan forestå seminariets undervisning i dette emne inden for deres fagområde. Hvis dette mål skal nås, må det sikres, at emnet behandles ved studiet til psykologisk embedseksamen ved Københavns Universitet, samt ved studiet til de pædagogiske kandidatgrader på Danmarks Lærerhøjskole.

Udvalget anser det derfor for ønskeligt, at undervisningen på de nævnte institutioner, f.eks.

*) En nærmere omtale af former for »forældrekonsultation« findes i:
Bisgaard, N. J.: Forholdet mellem skole og hjem (Dansk pædagogisk tidsskrift, I960, 8. årg., s. 313-321).
Elgård, J.: Samarbejde mellem hjem og skole (Dansk pædagogisk tidsskrift 1954, 2. årg., s. 33 -37).
Jensen, Reimer: Skole og hjem (Unge pædagoger, 25. årg., s. 31-47).
Johansen, Finn Th.: Samarbejde mellem hjem og klasse (Dansk pædagogisk tidsskrift, 1958, 6. årg., s. 157-159).
Rasborg, F.: Kontakt med forældrene (Læsepædagogen, 1935, 4. årg., s. 71-74).
Tangfelt, Erik: Kontakt med elevernes forældre. (Dansk pædagogisk tidsskrift, I960, 8. årg., s. 310-311).

i pædagogisk psykologi bl.a. omfatter stof, der direkte tager sigte på at give studerende inden for de nævnte fag indsigt i behandling af overtrædelsessituationer.

Udvalget anmoder endvidere undervisningsministeren om at udvirke, at en eventuel undervisningsvejleding vedrørende seminariernes undervisning i pædagogik og psykologi kommer til at omfatte stof, der direkte tager sigte på at *give* lærerstuderende indsigt i behandling af overtrædelsessituationer.

Med henblik på at bibringe eleverne forståelse af nødvendigheden af overholdelsen af de disciplinære bestemmelser herunder nødvendigheden af at tage hensyn til hinanden og leve sammen som tolerante og forstående mennesker, vil oprettelse af elevråd kunne være ønskelig.

Ved at formidle kontakten mellem eleverne og de besluttende instanser inden for skolen vil elevrådene endvidere kunne bidrage til at skabe øget arbejdsglæde og en positiv indstilling til skolens arbejde.

Elevrådene vil herudover kunne give eleverne følelsen af et medansvar for samlivet i skolen*).

Udvalget er opmærsomt på, at elevrådstanken kan være vanskelig at gennemføre i praksis. Hvor det rette grundlag for elevrådsarbejdet ikke er til stede, bør ideen ikke forceres, idet et mislykket forsøg vil kunne have uheldige konsekvenser for det fremtidige elevrådsarbejde.

Endelig skal udvalget påpege det ønskelige i, at de kommunale skolemyndigheder gennem det ordensreglement, som det i henhold til folkeskolelovens § 28 påhviler skolekommissionen at udfærdige, åbner adgang for den enkelte skole til med hensyntagen til særlige lokale forhold at udforme et ordensreglement omhandlende børnenes forhold og opførsel på skolen. Ved udformningen af sådanne ordensregler vil elevrådet endvidere kunne medvirke.

*) Om elevrådsvirksomhed kan henvises til:
Thomsen Jensen, Kr.: Demokrati i skolen (Skole og samfund, 1965, nr. 10, s. 12-16).
Kragh-Miiller, C. C: I morgen er for sent, København, 1963, s. 84-95.
Pedersen, B., Sidenius, H. og Jørgensen, P.: To års elevrådsarbejde på Kroggårdsskolen. Dupl., 22 sider. (I kommission hos Unge Pædagoger, Strandvej 321, Charlottenlund).
Redegørelse om elevrådsarbejde i folkeskolen og gymnasiet. Udgivet af et udvalg nedsat med det formål at undersøge mulighederne for elevrådsarbejde på lokalt, amts- og landsplan. April 1965. (Bidrag af Frode Pedersen, Jørgen Egedal Poulsen, Mogens Christiansen og Carlo E. Sørensen). Dupl., 10 s.

D. Børn med tilpasningsvanskeligheder.

Over for børn med tilpasningsvanskeligheder og karakterafvigelser vil anvendelse af disciplinærmidler ofte være formålsløs eller uhensigtsmæssig. Da disse børn kan virke forstyrrende på roen i skolen og dermed for undervisningen, udgør de ofte et stort problem i det daglige skolearbejde.

Den adgang, skolen i disse tilfælde har til at rette henvendelse til skolekommissionen med henblik på indbringelse af sagen for børne- og ungdomsværnet, anvendes sjældent over for de mindre alvorlige tilfælde, idet en løsning af problemet inden for skolens rammer ofte anses for mere tilfredsstillende.

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende folkeskolens specialundervisning, der i sin i februar 1961 afgivne betænkning (betænkning nr. 277) understreger betydningen af, at skolen gør, hvad der er muligt for at forebygge tilpasningsvanskeligheder og for, hvor disse opstår, at behandle dem, udtaler pag. 82 ff. bl.a., at skolen er dybt interesseret i, at vanskeligheder af denne art behandles, allerede fordi et barns tilpasningsvanskeligheder virker forstyrrende på undervisningen af dette såvel som af de andre børn. Udvalget anfører endvidere, at tilpasningsvanskeligheder i skolen, hvis de ikke behandles, i mange tilfælde følges af tilsvarende vanskeligheder i ungdomsårene, og at en behandling har større muligheder for resultat, jo tidligere den sætter ind.

Nærværende udvalg, der fuldt ud kan tilslutte sig disse synspunkter samt udvalgets forslag til forebyggelse og behandling af tilpasningsvanskeligheder herunder udvalgets forslag vedrørende tilrettelæggelse af den almindelige undervisning, specialundervisning, udbygning af det skolepsykologiske arbejde, samarbejde med de i henhold til børne- og ungdomsforsorgsloven anerkendte rådgivningsklinikker, skoleflytning samt observationsklasser og -kolonier, skal særligt understrege betydningen af, at det skole psykologiske arbejde udbygges med alle de institutioner, som må anses for påkrævet, så som observationsklasser, observationskolonier og heldagsskoler, samt at der tilvejebringes de nødvendige kliniske behandlingsmuligheder både ved, at der tilknyttes skolevæsenet kliniske psykologer, samt ved at der skabes mulighed for børnepsykiatrisk konsultation ved skolevæsenet. Herudover vil det være ønskeligt, at der åbnes mulighed for i et vist omfang at søge bistand

hos socialrådgivere med henblik på den nødvendige hjemmevejledning.

Specielt for så vidt angår nærværende udvalgs vurdering af værdien af observationskolonier henvises til den af udvalget under 27. januar 1965 afgivne indstilling til undervisningsministeriet vedrørende oprettelse af observationskolonier (jfr. bilag nr. 11).

Under hensyn til, at børn med tilpasningsvanskeligheder ofte vil være børn fra hjem med vanskelige forhold, som også børne- og ungdomsforsorgen i en del tilfælde kommer i forbindelse med, vil endvidere et nært samarbejde mellem skolen og børne- og ungdomsværnet være ønskeligt, jfr. herved det i betænkning om folkeskolens specialundervisning, pag. 119 vedrørende samarbejde mellem skolepsykolog og institutioner inden for børne- og ungdomsforsorgen anførte, hvilket også nærværende udvalg for sit vedkommende kan tiltræde.

E. Udvalgets udkast til ny bekendtgørelse.

På grundlag af ovenstående overvejelser har udvalget udarbejdet nedenstående udkast til ny bekendtgørelse om forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen:

Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 00 af

Bekendtgørelse

om forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen.

I medfør af § 28 i lov om folkeskolen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 332 af 31. august 1963, fastsættes herved følgende bestemmelser om opretholdelse af god orden i folkeskolen:

§ 1. Der skal i skolen være arbejdsro, god orden og naturlig disciplin, således at skolen kan være i stand til at opfylde sit formål: at fremme og udvikle elevernes anlæg og evner, at styrke deres karakter og give dem nyttige kundskaber.

§ 2. Eleverne skal med flid og påpasselighed følge skolens arbejde, rette sig efter lærerens anvisning og i alle forhold vise god opførsel.

§ 3. Til fremme af skolens orden må læreren - bl.a. gennem sit arbejde — bestræbe sig på at skabe et godt arbejdsklima på skolen.
Stk. 2. Med henblik på at bibringe eleverne forståelse af de regler, der gælder i samfundet, og følelse af medansvar må skolen lægge vægt på samarbejde mellem lærere og elever og mellem elever indbyrdes. Lærere og forældre bør i øvrigt i deres fælles ansvar over for skolens gerning mødes i samarbejde.

§ 4. Tilsidesætter en elev sin pligt til flid eller god opførsel, og viser samtaler, formaninger og irettesættelser sig virkningsløse, kan eftersidning anvendes, eller eleven kan for enkelte timer eller en dag anbringes i en anden klasse efter forudgående aftale med den modtagende lærer*).
Stk. 2. Eftersidning må kun finde sted under stadigt tilsyn, ikke ud over én time ad gangen, og kun efter forudgående meddelelse til hjemmet. Den lærer, der bestemmer, at eleven skal sidde efter bestemmer samtidig, hvilket arbejde eleven skal udføre under eftersidningen. Eftersidning må ikke anvendes i 1. klasse.

§ 5. Over for grovere forseelser, herunder gentagen tilsidesættelse af hensynet til skolens orden samt utilbørlig eller hensynsløs optræden, kan, når de i § 4 nævnte disciplinærmidler skønnes utilstrækkelige, følgende foranstaltninger iværksættes

a) Eleven overflyttes varigt til en anden klasse, såfremt der foreligger mulighed herfor.
b) Eleven udelukkes fra undervisningen i indtil én uge inden for et skoleår. I særlige tilfælde kan udelukkelse dog finde sted i indtil to uger inden for et skoleår**).
c) Eleven overflyttes, hvor forholdene tillader det, til en anden skole i kommunen. Viser flytningen sig virkningsløs, flyttes eleven tilbage til den oprindelige skole.

*) Der henvises til mindretalsudtalelsen vedr. formuleringen af § 4, stk. 1 side 11.
**) Jfr. herved betænkningens side 13.

Stk. 2. Beslutning om iværksættelse af de i **stk.** 1 litra a) og b) nævnte foranstaltninger træffes af skolens leder efter samråd med klassens lærere. Skolens leder underretter samtidig hjemmet og begrunder afgørelsen samt indbyder hjemmet (den for barnets undervisning ansvarlige) til en drøftelse med henblik på samarbejde om løsning af problemet. Om udelukkelse fra undervisningen må endvidere skolekommissionen (skolenævnet) og lærerrådet straks underrettes.

Stk. 3. Beslutning om overflytning til en anden skole træffes af skolekommissionen efter forhandling med de pågældende skoleledere og de respektive klassers lærere. Forinden der træffes beslutninger om overflytning, skal den for barnets undervisning ansvarlige have lejlighed til at udtale sig.

§ 6. Ved anvendelsen af de i § 4 og § 5 nævnte disciplinærmidler bør opmærksomheden være henvendt på, at den utilfredsstillende opførsel kan være en følge af legemlige eller psykiske lidelser eller afvigelser hos eleven, samt at der i tilfælde af gentagne brud på ordensreglerne bør ske henvisning til skolelæge henholdsvis skolepsykolog med henblik på undersøgelse og eventuel iværksættelse af specialundervisning eller overflytning til observationsklasse eller observationskoloni, hvor sådanne findes, eller andre egnede foranstaltninger.

§ 7. Viser de disciplinærmidler, som står til skolens rådighed, sig utilstrækkelige, kan skolen, hvis den skønner det fornødent af hensyn **til** eleven selv, de øvrige elever eller skolens arbejde, rette henvendelse til skolekommissionen (skolenævnet), der da kan indbringe sagen for børne- og ungdomsværnet, jfr. lov nr. 193 af 4. juni 1964 om børne- og ungdomsforsorg §§ 27 og 28.

§ 8. Nærværende bekendtgørelse træder i kraft den .....

Stk. 2. Samtidig ophæves undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 306 af 15. september 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen samt undervisningsministeriets cirkulære nr. 228 af 22. september 1948 vedrørende eftersidning.

Undervisningsministeriet, den

Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938.

Bekendtgørelse om forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen

I medfør af lov om folkeskolen af 18. maj 1937 § 28 fastsættes følgende bestemmelser om opretholdelse af god orden i folkeskolen:

1. Der skal i folkeskolen herske orden og disciplin, således at skolen kan være i stand til at opfylde sit formål: at fremme og udvikle børnenes anlæg og evner, at styrke deres karakter og give dem nyttige kundskaber.

2. Børnene skal med flid og påpasselighed følge skolens arbejde og i alle forhold vise lydig, høflig og sømmelig opførsel.

3. Til fremme af skolens orden må læreren lægge hovedvægten på ved sin personlighed og sit eksempel at påvirke børnene og på i sin opdragergerning at søge samarbejde med hjemmene.

4. Tilsidesætter børnene deres pligt til lydighed, høflighed og flid, sker der brud på skolens orden, eller udviser et barn utilbørlig adfærd overfor de andre børn, kan, når formaninger og irettesættelse viser sig frugtesløse, eftersidning eller under særlige omstændigheder legemlig revselse anvendes.

5. Eftersidning må kun finde sted under stadigt tilsyn, ikke udover 1 time ad gangen, og så vidt muligt kun efter forudgående meddelelse til hjemmet.

6. Legemlig revselse må kun anvendes overfor særlige og alvorlige forseelser, fortrinsvis overfor børn, der viser rå og hensynsløs optræden overfor kammerater.

Som legemlig revselse må kun anvendes slag - ikke over 3 - med et tyndt spanskrør på sædet udenpå tøjet. Straffen skal tildeles med besindighed og alvor og såvidt muligt umiddelbart efter forseelsen.

7. Viser de opdragelsesmidler, som står til skolens rådighed, sig utilstrækkelige, kan skolen, hvis den skønner det fornødent af hensyn til barnet selv, de øvrige elever eller Skolens arbejde, rette henvendelse til skolekommissionen, der da kan indbringe sagen for børneværnet (jfr. lov nr. 187 af 20. maj 1933 om offentlig forsorg §§ 130 og 131).

Undervisningsministeriet, den 15. september 1938.

Jørg. Jørgensen.

K. Paludan-Müller.

Undervisningsministeriets cirkulære af 22. september 1948.

Cirkulære til samtlige Skoledirektioner udenfor København, samtlige Kommunalbestyrelser og Skolekommissioner vedrørende Eftersidning

I undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen er det under punkt 5 udtalt, at eftersidning kun må finde sted under stadigt tilsyn, ikke ud over en time ad gangen, og så vidt muligt kun efter forudgående meddelelse til hjemmet.

Da børnenes forsinkede hjemkomst fra skole med rette kan volde bekymring i hjemmet, skal undervisningsministeriet henlede de stedlige skolemyndigheders opmærksomhed på, at det af hensyn til forældrene vil være rigtigst, at der med hensyn til eftersidning, hvor forholdene tillader det, træffes den ordning, at eftersidning - i hvert fald for de mindre børns vedkommende — først finder sted dagen efter, at forseelsen er begået, således at der altid kan være givet hjemmet forudgående meddelelse om barnets tilbageholdelse på skolen.

Undervisningsministeriet, den 22. september 1948.

Hartvig Frisch.

Th. Gimsing.

Københavns kommuneskoler

Ordensregler og disciplinære bestemmelser samt bestemmelser vedrørende forsømmelser og fritagelse for undervisning

(Vedtaget af Københavns skoledirektion den 30. maj 1931).

Skolens mål er at udvikle børnenes evner og anlæg, at give dem nyttige kundskaber og færdigheder, at fremme deres sociale forståelse og medmenneskelige ansvarsfølelse. Det er af afgørende betydning, at *det enkelte* barn i skolen udfra sine individuelle forudsætninger når den højeste udvikling i disse henseender.

Der må derfor i skolen være arbejdsro, god orden og naturlig disciplin. Det enkelte barn må af hensyn til sig selv og til helheden lære at respektere de regler, der med henblik herpå må overholdes, ligesom det med flid og påpasselighed skal følge skolens arbejde, der - i samarbejde med hjemmene — tager sigte på at dygtiggøre børnene til deres fremtid som medborgere i vort samfund.

/. *Ordensregler.*

Under hensyn til de meget forskellige lokale skoleforhold må de enkelte skolers lærerråd i henhold til lærerrådsregulativets § 9, stk. 5 selv udforme den pågældendes skoles ordensreglement, der skal omhandle børnenes forhold og opførsel på skolen, og som må være i overensstemmelse med nedenstående almindeligt gældende bestemmelser.

Den enkelte klasses ordensbestemmelser fastsættes så vidt muligt i samråd med klassens elever, og disse anspores til selv at medvirke til ordenens opretholdelse. Hvor lærerrådet finder det hensigtsmæssigt, kan der med henblik herpå oprettes elevråd eller lignende ordninger. Forinden drøftes sagen med skolenævnet.

Almindelige bestemmelser:

1. Forsætlig beskadigelse af skolens eller kammeraters ejendele påtales. Eventuel erstatning sker efter skolens skøn. Uforsætlig beskadigelse skal straks anmeldes af vedkommende selv til skolens inspektør eller en af skolens lærere.
2. På legepladsen må børnene afholde sig fra slagsmål og voldsom eller farlig leg.
3. Intet barn må uden en lærers tilladelse forlade skolen eller legepladsen.
4. De af skolen udleverede bøger betragtes som lån, for hvilke hjemmene er ansvarlige.

//. *Disciplinære bestemmelser.*

Såfremt et barn tilsidesætter hensynet til skoliens arbejde enten ved at virke forstyrrende på undervisningen eller ved at forulempe kammeraterne eller ved i det hele taget at overtræde ordensbestemmelserne, bør man søge at få barnet til at forstå det forkastelige eller uhensigtsmæssige i dets opførsel, i hvilken forbindelse opmærksomheden bør være henvendt på, om der kan påvises bestemte årsager til forseelsen, navnlig om den kan have sin årsag i dårlig helbredstilstand. I sådanne tilfælde optages forhandling med skolelægen, jfr. reglement for skolelægeordningen § 10: »..... Det påhviler således lærerpersonalet til skolelægen at henvise sådanne børn, som frembyder vanskeligheder med hensyn til opførsel eller har vanskeligt ved at følge med i undervisningen.....«

Til orientering for hjemmene kan ud over de almindelige former for samarbejde mellem hjem og skole anvendes opførselskarakter eller oplysende bemærkninger i karakterbogen.

Almindelige bestemmelser:

1. Tilsidesætter et barn gentagne gange sin pligt til flid og god opførsel, eller sker der alvorlige brud på skolens orden, kan der her overfor anvendes formaninger, irettesættelser og eftersidning Eftersidning må ikke benyttes i 1. klasse, i 2. klasse derimod i indtil $^1/_2$ time, såfremt en henvendelse til hjemmet ikke har hjulpet. Eftersidning skal altid finde sted under tilsyn og i øvrigt højst i 1 time ad gangen. Den lærer, der bestemmer, at barnet skal sidde efter, bestemmer samtidig, hvilket arbejde barnet skal udføre under eftersidningen, og den tilsynsførende lærer må påse, at

dette arbejde udføres. Eftersidning må kun anvendes, efter at hjemmet senest dagen forud ved skriftlig meddelelse fra skolen er gjort bekendt med, at barnet skal sidde efter samt om grunden dertil og tiden for eftersidningen.

Om lørdagen må eftersidning ikke finde sted efter kl. 14.

2. Ved gentagne forseelser kan barnet efter aftale med en anden lærer for en time eller en dag anbringes i dennes klasse, der dog helst skal være en parallelklasse.
3. Såfremt sådanne foranstaltninger ikke hjælper, eller barnets forseelser er af grovere art, kan læreren eventuelt i samråd med skolenævnet søge kontakt med ba.rnets hjem.

   Skriftlig henvendelse til hjemmet i sådanne sager må altid sendes med post. Herefter kan skolen bestemme, at barnet skal flyttes til en anden klasse eller en anden skole.

   Det er i et sådant tilfælde vigtigt, at barnet kommer under forhold, hvor dets chancer for en naturlig tilpasning er de bedst mulige. Den modtagende lærer bør fuldt ud orienteres om barnets vanskeligheder. Ved en sådan tvungen flytning til en anden klasse eller en anden skole noteres årsagen til flytningen bag på barnets kartotekkort.
4. Alvorlige opførselsvanskeligheder kan drøftes med en skolepsykolog eller eventuelt med en psykiater.
5. Hvis barnet har en meget vanskelig karakter eller udviser meget slet opførsel, og hjemmet ikke skønnes at kunne magte barnets opdragelse, skal sagen forelægges til udtalelse hos skolens leder og skolenævnet, der herefter kan beslutte, at sagen i medfør af forsorgsloven af 20. maj 1933, §§ 130-131, anmeldes til børneværnet.
6. Legemlig straf er ikke tilladt under nogen form.

///. *Bestemmelser vedrørende forsømmelser og fritagelse for undervisning.*

Undtagelsesvis kan et barn få tilladelse til at forsømme skolen en enkelt eller nogle få dage, men skolens tilladelse må da altid indhentes *forud.*

Skønnes en forsømmelse at være sket uden gyldig grund, kan skolenævnet ikende bøder i henhold til gældende love og bestemmelser.

Udebliver et barn på grund af sygdom, skal dette så vidt muligt *samme* dag meddeles skolen, enten skriftlig, telefonisk eller ved en voksens henvendelse. Hvis sygdommen strækker sig over mere end 3 dage, skal, hvis skolen forlanger det, en tilsendt blanket påtegnes af lægen og forevises på skolen. Denne forevisning kan kræves gentaget *én gang om ugen,* med mindre barnet er indlagt på hospital, eller lægen har givet anden påtegning.

Hvis et barn mere end én gang inden for en måned forsømmer på grund af sygdom, kan skolen straks kræve sygemelding med lægepåtegning.

For så vidt hjemmet ikke opfylder de her givne forskrifter, kan skolen betragte de skete forsømmelser som ulovlige.

De forholdsregler, der skal iagttages i tilfælde af, at en elev angribes af en smitsom sygdom, eller at der optræder en smitsom sygdom i hjemmet, fastsættes til enhver tid ved cirkulære fra skoledirektionen.

Fritagelse for legemsøvelser, herunder svømning og gymnastikbad, tilstedes normalt kun på grund af legemsskade eller svagelighed, som på skolens forlangende kan kræves godtgjort ved lægeattest. Ved de større pigers periodiske fritatagelse for deltagelse i gymnastik er en mundtlig meddelelse fra barnet til lærerinden tilstrækkelig.

Nærværende bestemmelse træder i kraft ved skoleårets begyndelse 1951, dog afsnit II, pkt. 6 først ved skoleårets begyndelse 1952, medmindre der forinden dette tidspunkt fra undervisningsministeriet bestemmes, at legemlig revselse bortfalder for skolevæsenet i det øvrige land.

I så fald træder dette punkt i kraft straks.

Indtil afsnit II, pkt. 6 træder i kraft, gælder følgende overgangsbestemmelser vedrørende legemlig revselse. Den må kun tildeles med et tyndt spanskrør bag på legemet med højst 3 slag og må kun finde sted efter en drøftelse med skolens leder på dennes kontor. Hvert enkelt tilfælde indføres i en straffebog.

Legemlig revselse må ikke finde sted i de 3 første skoleår.

Når fælleslærerrådet eller skoledirektionen efter en passende forsøgstid har grunde til at ønske ændringer i de øvrige ordensbestemmelser, tages disse op til forhandling og eventuel revision.

Tidligere ordens- og straffebestemmelser af 25. maj 1935 bortfalder ved nærværende reglements ikrafttræden.

Odense kommunale skolevæsen

Ordensbestemmelser

(Vedtaget af skolekommissionen den 13. november 1962).

Ved siden af elevens pligt til at udvise almindelig god opførsel skal nedenstående forskrifter følges:

1. Ethvert barn er ansvarlig for sin plads. Forsætlig beskadigelse af skolens eller kammeraternes ejendele kan kræves erstattet efter skolens skøn. Uforsætlig beskadigelse skal straks anmeldes af vedkommende selv til en af lærerpersonalet. Børnene må kun åbne og lukke vinduerne efter særlig ordre.
2. De af skolen til eleverne udleverede bøger er at betragte som lån, for hvilke eleverne er ansvarlige. Bøgerne skal altid forsynes med omslag.
3. Intet barn må uden tilladelse forblive i klassen eller opholde sig på trappegangene. Det er forbudt at opholde sig ved åbne vinduer eller hænge ud ad dem.
4. Ethvert barn har pligt til at medvirke til god orden på skolen. Der må ikke henkastes papir eller madrester, og hvad der tabes, må straks opsamles.
5. Intet barn må forlade skolen uden særlig tilladelse. I frikvarteret indhentes denne hos gårdvagten.
6. Der må aldrig være mere end et barn ad gangen på hvert toilet.
7. Skolen kan ikke påtage sig ansvar for medbragte penge eller værdigenstande. Dersom en elev savner noget, skal det straks anmeldes til læreren.
8. Den, der på vejen til eller fra skole gør sig skyldig i uorden eller anden dårlig opførsel, udsætter sig for påtale eller straf, som om forseelsen var begået på skolen.

Ordensregler ved Grøndalsvængets skole

1. Eleverne skal møde rettidigt, rene og ordentligt påklædte, og de må kun medbringe, hvad de skal bruge på skolen.
2. Når der ringes op om morgenen eller efter et frikvarter, stiller eleverne hurtigt op klassevis og går efter tegn fra gårdvagten i ro og orden til deres klasseværelse, hvor enhver indtager sin plads efter at have anbragt eventuelt overtøj på knagerne i gangen. Tasker, huer og tørklæder kan medbringes i klassen.
3. Ved frikvarterets begyndelse stiller eleverne efter tegn fra læreren op i række og går samlet til legepladsen. Såfremt der skal skiftes lokale, skal eleverne tage deres tasker med i gården, medmindre de samlet ledsages til og fra det nye lokale.
4. Ingen elev må opholde sig i klassen eller på trapper og gange i frikvarteret. Ej heller må nogen elev opholde sig ved åbne vinduer.

   Elever, som det p.g.a. svagheder er uforsvarligt at sende på legepladsen, må ikke opholde sig i klassen i frikvarteret, men skal sidde på bænkene ud for nr. 1 og nr. 2. I barakken henvises til garderoben ved nr. 31.

   På legepladsen må eleverne afholde sig fra slagsmål og voldsom eller farlig leg. Leg i passagerne ved skolens indgange samt foran toiletterne er forbudt.

   Der må aldrig være mere end én elev ad gangen på hvert w c

   Ingen elev må uden en lærers tilladelse forlade skolen eller legepladsen.

   Elever på vej til eller fra hovedskolen skal benytte lågerne ved Rørsangervej og Kærsangervej.

   Kun ordensdukse på vej til eller fra barakken må benytte gennemgangen fra pigetrappen.
5. Ved skoleårets begyndelse vælger klasselæreren en ordensduks, der forsynet med armbind går op, når klokken ringer til time. Ordensduksen forlader klasseværelset sammen med klassen. Hvis en lærer ikke er kommet **til** en times begyndelse, melder ordensduksen det til inspektøren eller en af viceinspektørerne.
6. Klasselæreren vælger på samme tidspunkt 2 mælkeordensdukse, der foretager afhentningen af mælk på et for hver klasse nærmere fastsat tidspunkt, f.eks. i forbindelse med opringningen.

   Mælkeordensduksene forlader klasseværelset samtidig med kammeraterne og har ansvaret for, at alle kurve bringes tilbage til udleveringsstedet.

   Mælkeordensduksene må ikke benytte gennemgangen ved kontorerne, når de bringer kurvene frem eller tilbage.
7. Glemte sager opbevares i glemmekassen, som er tilgængelig hver dag — undtagen lørdag - kl. 12, for 1. klasserne tirsdag og torsdag kl. 10.
8. Fjerntboende elever kan - i den udstrækning pladsen tillader det - ved henvendelse til viceinspektørerne få anvist plads til cyklen i cykelskuret. Elever, som p.g.a. bopæl i have eller lignende cykler til skole i sommerhalvåret, henvises til stativerne ved barakken. Det er forbudt at anbringe cykler andre steder. Skolen påtager sig intet ansvar for elevernes cykler.
9. Forsætlig beskadigelse af skolens eller kammeraters ejendele påtales. Eventuelt erstatning efter skolens skøn.

   Uforsætlig beskadigelse skal straks anmeldes af vedkommende selv til skolens inspektør eller en af skolens lærere.
10. De af skolen udleverede bøger betragtes som lån, for hvilke hjemmene er ansvarlige. Bøgerne skal være forsynede med bind, påført elevens navn og klasse.

Ordensbestemmelserne gennemgås med eleverne ved skoleårets begyndelse og i januar måned.

Grøndalsvængets skole

Til vikarerne:

Velkommen til Grøndalsvængets skole, der venter, at De gør en indsats fra den første time. Til gengæld vil viceinspektørerne og jeg støtte Dem, så meget vi kan, ligesom lærerpersonalet altid er villigt til at give råd og vejledning.

Nogle gode råd:

Vær ved klasseværelset, når klassen kommer op. Lad klassen stille op på gangen, inden De tager den ind. Forlad ikke klasseværelset i timerne; send evt. besked til kontoret. Et godt disciplinært middel er at sætte eleverne i gang med arbejde. Vær altid selv vel forberedt til timerne. Vær fast og bestemt fra starten, og send med det samme urolige elever til kontoret — vent ikke, til det er for sent.

Lav en fortegnelse over eleverne, så De ved, hvor de enkelte sidder, og så De kan nævne hver enkelt ved navn. Brug altid det efternavn, hvorved der står »kaldes« (kid). I første time fører De protokollen: Sæt en / ved fraværende elever; denne / ændres i protokollen for den klasse, De er klasselærer for, når grunden til forsømmelsen bliver Dem bekendt, til S (= sygdom), M (= med tilladelse) eller U (= uden tilladelse). I sidste tilfælde underretter De kontoret. Elever, der beder om frihed, henvises til kontoret. Er en elev væk mere end 3 dage uden kendt grund, underrettes kontoret. Ved ulykkestilfælde eller sygdom må De sende bud til kontoret, en fast lærer eller skolesundhedsplejersken.

Eftersidningssedler findes på lærerværelserne (reglerne for deres anvendelse findes på bagsiden).

Filmslokale, båndoptager og grammofon må kun benyttes efter inspektørens tilladelse. Tobaksrygning er ikke tilladt i klasserne.

Følg klasserne ned efter timen. Børnene må kun sætte tasker ved det lokale, de skal være i den næste time, hvis læreren går med.

Afhold Dem fra at komme med udtalelser om barnets fremtid med henblik på a- og b-klasser.

Læs opslagstavlerne på lærerværelserne.

Et par praktiske ting:

Lokalerne: Ulige numre findes på pigesiden, lige numre på drengesiden, alle numre over 30 er i barakkerne.

Nøgler: L-nøglen åbner de fleste indre døre i hovedbygningen og alle i barakken. 1 O-nøglen passer til katederskuffen, der aflåses, når De går.

Ordensduks: Der er kun en ordensduks i hver klasse (forsynet med hvidt bånd). Ordensduksen går op, så snart klokken ringer, og bringer tingene i orden. Der må ikke være nogen oppe i frikvarteret med undtagelse af to hjælpere i biologilokalet, biblioteket (nr. 7) og nr. 16. De kan hos disse hjælpere i frikvarteret hente nødvendigt materiale.

Frikvarter: Se på opslagstavlen på lærerværelserne, når og hvor De har gårdvagt. Når det ringer ned, må De sørge for, at der åbnes en trækrude, og at stormkroge sættes på. Tavlen gøres ren, stole sættes på plads (ordensduksen). Som den sidste forlader De klassen, og døren smækkes. Alle går ned. Syge henvises til stolene ved nr. 1 og nr. 2. Børnene må ikke forlade skolen i frikvarterne.

Mælk og mad: I 3. time afhenter de to mælkeordensdukse mælk og evt. mad. Børnene må ikke gå enkeltvis efter mælk.

NB. Før regnskab med de timer, De læser, og medbring regnskabet til kontoret ved månedens udgang eller når vikariatet ophører. Husk at aflevere nøgler. Ved et vikariats ophør må skriftligt arbejde, som gives for i det for klassen normale omfang, være rettet og i orden. Bliver De syg, ring da straks besked til skolens kontor (fra kl. 7,45).

Landsforeningen af skolekommissioner
skolenævn og forældreforeninger

Skanderborg, den 15. maj 1964

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen.

Landsforeningen takker for henvendelsen om at fremkomme med eventuelle kommentarer vedrørende de for tiden gældende disciplinære bestemmelser i folkeskolen.

Lad det da som indledning være sagt straks, at cirkulæret af 15. september 1938 er forældet, hvorfor det er meningsløst at opretholde det i sin nuværende form.

Det er det alene af den grund, at ånden og tonen i de danske skoler stort set er anderledes, end cirkulærets straffemidier er udtryk for. Den danske lærer benytter som regel ikke korporlig afstraffelse, og da moderne psykologi og pædagogik også udelukker muligheden af at bruge korporlig straf, under nogen form, er det diskriminerende for lærerne at cirkulæret opretholdes. Lærere, der skal benytte sig af korporlige straffemidier egner sig simpelthen ikke til at være lærere.

Vedlagte oversigt, udarbejdet af kommunelærer Tage Sørensen, Fredericia, viser, at provinsen i forhold til København og børneforsorgen, for slet ikke at tale om udlandet, står langt tilbage med hensyn til de midler, der anvendes til opretholdelse af disciplinen.

I henhold til De Forenede Nationers verdenserklæring om menneskerettigheder vedtaget den 6. december 1948 og det af F. N. udarbejdede charter vedrørende børns og unges opdragelse, strider det helt imod demokrati og menneskelighed at tillade korporlig straf, hvad enten det sker i form af slag af spanskrør eller lussinger eller andre torturmidler. Det er derfor på tide, at det famøse cirkulære af 1938 ophæves.

På baggrund af de erfaringer, der er gjort dels i Sverrig og andre steder, skulle det ikke være vanskeligt at opstille nogle retningslinier til disciplinens opretholdelse.

Slag med spanskrør må ikke erstattes af lussinger, kniben eller åndelig tortur. Moderne pædagogik og psykologi giver i sig selv en række anvisninger. Her skal ganske enkelt peges på, at barnets beskæftigelse med et stof, der optager dem og som giver meningsfyldte situationer, i sig selv vil løse problemerne.

Ved gennemførelse af elevrådstanken allerede iblandt de yngste årgange, skulle det ikke være udelukket at indprente og belære børnene om disciplinære regler, der viser dem, at det betaler sig at tage hensyn til hinanden og leve sammen som tolerante og forstående mennesker. Det vil ganske enkelt sige opdragelse til demokrati.

Eftersidning og bortvisning fra skolen anses faktisk ikke i alle tilfælde at være relevante og effektive midler. Det er muligt det i enkeltstående tilfælde vil være godt, men i langt de fleste tilfælde opstår de disciplinære vanskeligheder med et barn på baggrund af specielle oplevelser i hjemmet, skolen eller andre situationer barnet befinder sig i. Korporlig afstraffelse, isolation og bortvisning vil derfor som regel afstedkomme trods og tvangstanker. Sådanne tilfælde har kun mulighed for afhjælpning gennem samtaler med hjemmet, hvorfor der her skal peges på et udvidet forældresamarbejde. Slår dette ikke til, må skolepsykolog og skolelæge ind i billedet, ligesom det ikke kan anses for diskriminerende, at man gennem samarbejde mellem skolekommission (skolenævn), hjem og ungdoms- og børneværn søger at nå frem til den rette behandling af de særligt vanskelige tilfælde.

Herved skabes muligheden, også for at familierådgivningen og socialrådgivere, sammen med de tidligere nævnte instanser kommer til at anskue de vanskeligste tilfælde og dermed få en afklaring på forholdene.

Iagttagelseskolonier må kunne oprettes på amtsbasis og må, ligesom de af børneforsorgen oprettede behandlingshjem, ikke betragtes som et skræmmemiddel, men som en hjælp og håndsrækning, der hvor skolens og hjemmets midler ikke slår til.

For landsforeningen

Wilh. Dupont.

FÆLLESLÆRERRÅDET
i København

Den 3. juni 1964.

Til Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen.

Som svar på udvalgets forespørgsel af 4. maj 1964 skal fælleslærerrådet udtale:

»Ordensregler og disciplinære bestemmelser samt bestemmelser vedrørende forsømmelser og fritagelse for undervisning for Københavns kommuneskoler« vedtoges af Københavns skoledirektion den 30. maj 1951 og har således nu været gældende i 13 år.

Som det sikkert vil være udvalget bekendt var det på trods af fælleslærerrådets stilling, at man besluttede vedtagelsen af ordensreglementet, som rådet på en række punkter fandt utilfredsstillende, herunder også bestemmelsen om bortfald af muligheden for legemlig straf, uden at man samtidig gav skolen andre midler i hænde, som gør det muligt at håndhæve en sådan orden og disciplin, at skolen sættes i stand til at opfylde sit formål (jævnfør punkt 1 i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. september 1938: »Der skal i folkeskolen herske orden og disciplin, således at skolen kan være i stand til at opfylde sit formål ...«.)

Den københavnske disciplinsituation har givetvis gennem årene undergået en ændring, som rådet anser for at være en følge af en almindelig demokratiseringsproces i samfundet, såvel hvad angår omgangsform og -tone mellem mennesker i almindelighed, som hvad angår forholdet mellem voksne og børn i hjem og skole.

Den nuværende københavnske disciplinsituation er altså ikke et resultat af vore ordens- og disciplinærbestemmelser, der ikke yder tilstrækkelig støtte til skolen i dens bestræbelser for at hindre de grovere forseelser, der stadig begås af visse elever. løvrigt er den stadig voksende adspredthed og mangel på koncentration, der kan konstateres hos overordentlig mange af vore elever, også et problem, til hvis løsning vore ordensbestemmelser ikke har kunnet yde nogen hjælp.

De københavnske ordensregler og disciplinærbestemmelser m. v. er efter fælleslærerrådets opfattelse — både med hensyn til affattelse og tendens - snarere en række bestemmelser for skolernes pædagogiske personale end bestemmelser for elevernes færden og adfærd i skolen med det dobbelte formål at effektivisere skolearbejde bedst muligt og beskytte det store flertal af elever, som ikke skaber vanskeligheder.

Ud fra denne opfattelse ønsker fælleslærerrådet at fastslå, at det københavnske ordeensreglement ikke i tilstrækkelig grad er et udtryk for det hovedsynspunkt, som rådet anser for at være det rigtige: at undervisning i en offentlig skole bør betragtes som et tilbud, der gives hjemmene, samt at forudsætningerne for at kunne modtage tilbuddet må være, at eleverne kan indordne sig under de regler og bestemmelser, der gælder *i* skolen.

Af positive sider ved det nugældende københavnske ordensreglement skal vi især påpege bestemmelserne om samarbejde med hjemmene, mulighederne for elevernes overflytning til anden skole, samt afsnittet, hvori det fastslås, at de enkelte skoler med hensyntagen til særlige lokale forhold kan udforme ordensreglementer omhandlende børnenes forhold og opførsel på skolen.

Derimod anser fælleslærerrådet det for urimeligt og som udtryk for en nedvurdering af lærerne i ordensbestemmelser beregnet for skolens elever at medtage detaljerede anvisninger for lærerpersonalet, herunder også forbud.

I konsekvens af disse synspunkter agter fælleslærerrådet at udarbejde et forslag til nye ordensbestemmelser, som rådet vil tillade sig snarest at fremsende til udvalget.

P. f. v.
Marie Korbo.

FÆLLESLÆRERRÅDET
i København

Den 17. juni 1964.

Til Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen.

I fortsættelse af vor skrivelse af 3. juni d. å. og i overensstemmelse med de deri anførte synspunkter fremsender fælleslærerrådet følgende forslag til ændringer i punkt 4 i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 15. sept. 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen:

Tilsidesætter en elev gentagne gange sin pligt til flid og god opførsel, og har formaninger og irettesættelser ikke hjulpet tilstrækkeligt, kan eftersidning anvendes, eller eleven kan for enkelte timer eller for en dag anbringes i en anden klasse.

Over for *grovere* forseelser kan skolen desuden iværksætte følgende foranstaltninger:

1. Eleven overflyttes til en anden klasse.
2. Eleven udelukkes helt eller delvis fra undervisningen for kortere eller længere tid.
3. Eleven overflyttes til en anden skole.

Skolen kan endvidere beslutte, at elever, hvis opførsel og hele adfærd til stadighed volder vanskeligheder, ikke vil kunne fortsætte deres skolegang ud over undervisningspligtig alder.

Bemærkninger:

Som anført i vor skrivelse af 3. juni d. å. finder fælleslærerrådet det rimeligt, at der i *særskilt* cirkulære til forældrerepræsentationer, skoler og evt. i instruks for lærere meddeles bestemmelser for administrationen af forholdsreglerne, sådan som disse er formulerede i nærværende forslag.

Fælleslærerrådet foreslår, at bestemmelserne fastsættes efter følgende retningslinier:

A. *Eftersidning:* Benyttes ikke i 1. klasse, i 2. klasse derimod i indtil ½ time. Eftersidning skal altid finde sted under tilsyn og i øvrigt højst én time ad gangen. Den lærer, der bestemmer, at barnet skal sidde efter, bestemmer samtidig, hvilket arbejde barnet skal udføre under eftersidninningen, og den tilsynsførende lærer må påse, at dette arbejde udføres. Hjemmet orienteres senest dagen før ved skriftlig meddelelse om, at barnet skal sidde efter samt om grunden dertil og tidspunktet for eftersidningen.

B. *Elevernes anbringelse i en anden klasse* for enkelte timer eller for en hel dag må ske efter forudgående aftale med de modtagende lærere. Hjemmet bør almindeligvis orienteres om den trufne disposition samt om årsagen til denne.

C. Såfremt forseelserne er af en sådan karakter, at skolen beslutter at *overflytte eleven til en anden klasse,* orienteres hjemmet herom.

D. *Delvis udelukkelse fra undervisningen for kortere eller længere tid.*
Eleven kan udelukkes fra ét eller flere fag i et kortere tidsrum, efter at skolens leder skriftligt har underrettet hjemmet. Normalt vil denne foranstaltning medføre, at skolen søger kontakt med hjemmet for at drøfte elevens forhold på skolen.

E. *Udelukkelse fra al undervisning (i f. eks. indtil en uge).*
Denne foranstalning, der må anses for at være af meget alvorlig karakter, finder

kun anvendelse over for de groveste forseelser. Der gives hjemmet orientering om forseelsen og om udelukkelsens varighed.

F. *Overflytning til anden skole.*
Såfremt ingen af de tidligere anførte foranstaltninger har haft den tilsigtede virkning, kan skolen beslutte at flytte eleven til en anden skole. Hjemmet orienteres om skolens beslutning.

G. *Udelukkelse fra fortsat skolegang ud over undervisningspligtig alder.*
Såfremt skolen skønner, at en elev ikke kan fortsætte skolegangen efter undervisningspligtig alders ophør, gives der hjemmet skriftlig meddelelse herom.

Ud over disse administrationsbestemmelser finder fælleslærerrådet det rigtigt, at der i pågældende cirkulære også angives retningslinier for det positive samarbejde mellem skole og hjem, som skolen tillægger overordentlig stor betydning for en tilfredsstillende gennemførelse af skolens arbejde med og for eleverne. Her tænkes ikke blot på samarbejdet mellem skolen og de enkelte hjem, men også på den side af samarbejdet, som den stedlige forældrerepræsentation støtter og udbygger gennem sin virksomhed.

Ligeledes må det anses for at være betydningsfuldt, at der i cirkulæret peges på værdien af, at der etableres et snævert samarbejde med skolepsykolog og -psykiater, således at der kan ydes elever, hjem og skole den bedst mulige støtte til løsningen af de vanskeligheder, over for hvilke de i ovennævnte forslag fremførte foranstaltninger efter skolens skøn ikke anses for at være formålstjenlige eller tilstrækkelige.

Fadleslærerrådet anser det desuden for at være af afgørende betydning, at der medtages effektive bestemmelser om foranstaltninger vedrørende det stigende antal grundløse skoleforsømmelser, som i foruroligende grad øver uheldig indflydelse på skolens undervisning.

Fælleslærerrådet skal endvidere foreslå, at der - bestemt for skolens elever - udarbejdes et *normalordensreglement* alene indeholdende

1. Skolens formålsparagraf samt bemærkninger om betydningen af og betingelserne for en tilfredsstillende gennemførelse af undervisningen.
2. Generelle ordensbestemmelser vedrørende elevernes pligter og ansvar.
3. De foranstalninger, som kan iværksættes over for overtrædelser af de anførte ordensbestemmelser.

Der bør i tilknytning til dette normalordensreglement gives den enkelte skole mulighed for at udforme særlige ordensbestemmelser under hensyntagen til de lokale forhold.

Fælleslærerrådet skal sluttelig understrege betydningen af, at det skolepsykologiske arbejde udbygges med alle de institutioner, som må anses for påkrævede. Der bør således gives mulighed for oprettelse af observationsklasser, -kolonier og heldagsskoler samt tilvejebringes de nødvendige kliniske behandlingsmuligheder.

P. f. v.
Marie Korbo.

KØBENHAVNS SKOLEDIREKTION

Den 16. september 1964.

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen.

Som svar på udvalgets forespørgsel af 4. maj d. å. om erfaringerne vedrørende virkningen af det for Københavns kommuneskoler gældende ordensreglement har Københavns Skoledirektion på sit møde den 9. september d. å. vedtaget følgende udtalelse:

De nugældende »Ordensregler og disciplinære bestemmelser samt bestemmelser vedrørende forsømmelser og fritagelse for undervisning« blev vedtaget af skoledirektionen den 30. maj 1951. Hermed ophævedes enhver form for legemlig straf.

Bestemmelserne har virket hensigtsmæssigt, hvilket også afspejler sig deri, at hverken skoledirektionen eller fælleslærerrådet i de forløbne 13 år har benyttet sig af den dem i reglerne tillagte adgang til at søge bestemmelserne revideret.

Mange forhold har bidraget hertil. Dels har reglerne i sig selv virket hensigtsmæssigt, dels har samkvemsformerne mellem voksne og børn ændret sig, således at børnenes adfærd er anderledes og bedømmes anderledes i dag end tidligere. I høj grad medvirkende har også været det stærkere udbyggede kontaktforhold mellem hjem og skole bl. a. gennem klasseforældremøder, individuelle samtaler mellem lærere og forældre og udsendelse af periodisk orientering til hjemmene. Af største betydning er det også, at man gennem Skolepsykologisk Kontor (observationskolonierne) og Skolepsykiatrisk Konsultation samt Heldagsskolen har muligheder for i sværere tilfælde af adfærdsvanskeligheder at afdække baggrunden for disse såvel hos barnet selv som eventuelt i det hjemlige milieu.

For så vidt angår de anvendte disciplinære bestemmelser kan anføres:

Det traditionelle middel: eftersidningen, benyttes som hidtil for glemsomhed, forstyrrende adfærd, manglende hjemmearbejde, uorden i skolegården og dårlig opførsel og har normalt god effekt over for disse forsyndelser.

Anbringelse for en time eller en dag i en anden klasse anvendes i et vist mindre omfang over for elever, som formaninger, irettesættelser og eftersidninger ikke har virket på.

Endelig har man som disciplinærmiddel anvendt - i få tilfælde - flytning til anden klasse på samme skole og i de tilfælde, hvor der er tale om store adfærds- og tilpasningsvanskeligheder, flytning til anden skole.

Dette sidste middel har været anvendt i enkelte tilfælde af så godt som alle skoler og i de fleste tilfælde med god virkning. Det drejer sig næsten udelukkende om drenge. Det er praksis, at elever, som ikke har haft fordel af flytningen, går tilbage til den oprindelige skole, men dette sker kun sjældent, idet foranstaltningen, der såvel fra skolens som fra elevers og forældres side betragtes som en meget alvorlig straf, som oftest virker efter sin hensigt.

P. D. V.

Kr. Thomsen Jensen

I Aage Jensen.

Foreningen af skolepsykologer og konsulenter for specialundervisning i Danmark

Nykøbing F., d. 17. marts 1965.

Til Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse
Til Danmarks Lærerforening.

En kreds af medlemmer af foreningen repræsenterende både amter og købstæder har udarbejdet vedlagte forslag angående behandling af adfærdsvanskelige børn i folkeskolen.

Foreningen finder det uhyre vigtigt, at de omhandlede problemer finder deres løsning inden for folkeskolen, og bestyrelsen kan fuldt ud tilslutte sig de fremsatte synspunkter. Vi har derfor bedt Danmarks lærerforening arbejde videre med sagen.

Vi sender forslaget til orientering for udvalget, idet vi håber, at Danmarks lærerforening vil tage sagen op i dette.

På foreningens vegne

Kn. Fogh Hansen.

Til Danmarks Lærerforening

I medfølgende redegørelse har vi søgt at påvise,

1) at skolerne synes at føle børnenes tilpasningsvanskeligheder i større omfang nu end tidligere, hvorfor problemet om behandling af børn med tilpasningsvanskeligheder har forøget aktualitet,

2) at den administrative og lovgivningsmæssige baggrund for gennemførelse af sådanne foranstaltninger inden for folkeskolens rammer ikke er fyldestgørende,

3) at problemet vil blive løst uden for folkeskolen og med anvendelse af personale uden tilknytning til denne, såfremt folkeskolen fortsat forholder sig passiv over for problemet,

4) at løsningen af dette spørgsmål inden for folkeskolen kræver mulighed for ansættelse af psykologisk og anden arbejdskraft med fornøden specialuddannelse, men uden nødvendigvis at have undervisningspraksis,

5) at de svære tilfælde af tilpasningsvanskeligheder hos børn fortsat må behandles under forsorgen, hvorimod en udbygning af folkeskolens skolepsykologiske rådgivningsvirksomheder vil kunne klare arbejdet med de fleste tilpasningsvanskeligheder hos skolebørn, og

6) at der eventuelt i denne forbindelse må oprettes observationskolonier inden for folkeskolen, hvorfor en landsplanlægning på dette område er påkrævet.

Under henvisning til ovenanførte må vi anse det for rigtigt, at man søger behandlingen af skolebørn med tilpasningsvanskeligheder anerkendt som en skoleopgave, der berettiger til de samme lønrefusioner og andre tilskud, som gives til folkeskolens øvrige arbejde.

Tilpasningsvanskelighedernes omfang og problemets sandsynlige vækst vil gøre det påkrævet, at opgaven løses inden længe. Vanskelighederne mærkes ikke alene i skolens daglige undervisning, men også i det skolepsykologiske arbejde, hvor vi i stedse stigende omfang stilles over for problemer af denne art, som vi står magtesløse overfor på grund af manglende behandlingsmuligheder.

Vi skal derfor anmode om Danmarks Lærerforenings bistand til en afhjælpning af de påpegede vanskeligheder.

Det er det almindelige indtryk blandt skolepsykologer og konsulenter for specialundervisning, at skolerne i større omfang end tidligere synes at mærke børnenes tilpasningsvanskeligheder.

Det er næppe muligt objektivt at fastslå, om der *er* flere børn med tilpasningsvanskeligheder i dag end for et par årtier siden, men man synes i hvert fald at *erkende* flere af disse tilfælde i vor tids skole.

Er der tale om et rent erkendelsesmæssigt spørgsmål, kan årsagen være, at man i voksende omfang er klar over, at børns tilpasningsvanskeligheder er tilgængelige for behandling, især hvis behandlingen sættes ind tidligst muligt. Dette giver skolen et ansvar for problemets løsning.

Er der tale om en reel vækst i antallet af børn med tilpasningsvanskeligheder, kan man som en mulig årsag pege på den hurtige ændring af samfundsstrukturen, der foregår i vor tid.

Den erfaring, at skolen i dag synes at mærke børnenes tilpasningsproblemer mere end før, kan hænge sammen med to ændringer, der er mærkbare i skolens arbejdssituation i dag i forhold til tidligere.

For det første er vor tids undervisningsformer mere følsomme over for de her omhandlede

elevers reaktioner. Jo mere differentieret undervisningen bliver, des større er muligheden for den enkelte elevs friere udfoldelse.

For det andet er den disciplinære situation i skolen ændret, fordi korporlig afstraffelse sjældent anvendes. Over for aggressive elever har muligheden for korporlig straf vel kunnet virke tilstrækkeligt afskrækkende, så længe læreren var til stede. Men uden for lærerens rækkevidde er vanskelighederne dog ofte blevet forøget, fordi straf nok kan eliminere uønsket adfærd i undervisningssituationer, men ikke har indflydelse på, hvad der kommer i stedet for disse.

Selv om den ændrede tradition i skolens metodemæssige og disciplinære holdning på længere sigt er til gavn for den enkelte elevs hele udviklingsforløb, vil der dog i den daglige undervisningssituation kunne opstå forhold, der nødvendiggør andre muligheder for at opretholde skolens ro og orden.

Den tidligere opfattelse af tilpasningsvanskeligheder hos børn og muligheden for behandling heraf kan være en medvirkende årsag til, at undervisning og behandling af børn med tilpasningsvanskeligheder ikke nævnes i folkeskolens § 2, stk. 2, hvor de kategorier, for hvilke der er pligt til at indrette specialundervisning, nævnes: børn med talevanskeligheder, svagt syn, svag hørelse, små evner eller læsevanskeligheder. Kriteriet er, at de ikke med tilstrækkeligt udbytte kan følge den almindelige undervisning.

Der findes dog også andre elever, der ikke kan følge den almindelige undervisning med tilstrækkeligt udbytte. Dette er indset for de syge børns vedkommende. Medens disse tidligere var uden tilstrækkelig eller helt uden undervisning, har en tilføjelse af 16/6 1962 til folkeskolelovens § 51 skabt forpligtelse for folkeskolen på dette område.

Folkeskolelovens § 51 indledes imidlertid med en bestemmelse om, at »det påhviler kommunen at drage omsorg for, at alle undervisningspligtige børn, hvis forældre ønsker dem indskrevet i folkeskolen, kan få fyldestgørende undervisning«. Der er blandt børn med tilpasningsvanskeligheder en del, der ikke får fyldestgørende undervisning.

Fra skolepsykologisk praksis, et af de få steder, hvor man har mulighed for at gøre lidt for denne elevkategori, skal nævnes, at de børn, der henvises til skolepsykolog på grund af tilpasningsproblemer, er:

a) børn, der volder lærerne vanskeligheder, ikke mindst i 6.-7. klasserne. Skoleflytning har ofte vist sig uanvendelig i disse tilfælde; problemerne flytter med, hvilket antyder, at det ikke **blot** er et personligt forhold mellem lærer og elev, der er den væsentligste årsag til vanskelighederne. Inden for de beskedne rammer, den skolepsykologiske virksomhed råder over, søger man at hjælpe på problemerne ved samtaleterapi og vejledning til lærere og forældre.

b) passive børn, der midt i skoletiden henvises på grund af tiltagende forringet skolestandpunkt. De behandles som nævnt ovenfor, men med større vægt på forældrerådgivningen.

c) skulkere, der er det største problem, idet man ikke magter at gøre noget effektivt i disse tilfælde. Det: synes at dreje sig om virkelige karakterafvigelser.

Det kan i denne sammenhæng nævnes, at ventetiden for henvisninger til det nærmeste psykiatriske børnehospital er fra 7 mdr. til 1¾ år.

I »Den grønne betænkning« om folkeskolens specialundervisning anføres (pg. 82-86), at »vanskeligheder ved tilpasningen til livet i skolen i almindelighed kun vil give anledning til reaktioner fra skolens side, såfremt der sker brud på skolens ro og orden (1), eller hvis barnets adfærd i væsentlig grad forringer dets udbytte af undervisningen (2). Der kan dog forekomme yderligere visse særlige tilfælde, hvor skolen må søge at hjælpe børn med en stærkt afvigende adfærd (3).

ad a) Ro og orden. Hvis de disciplinære midled, skolen råder over, viser sig utilstrækkelige, kan skolen rette henvendelse til skolekommissionen, der kan indbringe sagen for børneværnet.

I henhold til skoletilsynslovens § 6, stk. 10, har skolekommissionen tilsyn med en skoles forsømmende og forsømte elever.

M.h.t. børneværnenes medvirken i disse tilfælde bemærkes, at i henhold til Lov om børne- og ungdomsforsorgen af 4/6 1964, § 27, påhviler det børne- og ungdomsnævnet at yde forældremyndighedens indehaver vejledning, når barnet eller den unge har vanskeligt ved at tilpasse sig sine daglige omgivelser, skolen eller samfundet, og børneværnet kan i henhold til § 28 af samme å.rsag træffe beslutning om barnets fjernelse fra hjemmet uden forældrenes samtykke, hvis fjernelse er påkrævet af hensyn til barnets velfærd. Derimod er den i den tidligere børneforsorgslovs § 131, stk. 2, givne mulighed for i et tidsrum af højst 6 måneder at fjerne et barn fra hjemmet mod forældrenes vilje på grund af betydelige skoleforsømmelser bortfaldet i den nve lov.

Dermed er det vanskelige skulkeproblem lagt i skolekommissionens hænder. Skolekommissionen kan vel dele tilsynspligten (skoletilsynslovens § 6, stk. 10) med børneværnet (børneforsorgslovens § 27, stk. 1), men har alene ansvaret for, at barnet får fyldestgørende undervisning (folkeskolelovens § 51, stk. 1).

Skolevæsenet i København, Frederiksberg, Gladsaxe, Esbjerg og Ålborg samt i Ålborg og Thisted amter har ved oprettelse af observationskolonier søgt at skabe betingelser for behandling samtidig med milieuændring for børn med tilpasningsvanskeligheder. Denne behandling synes dog ikke at give resultater, når det drejer sig om egentlige skulkere.

ad b) Passive børn, hvis adfærd ikke virker forstyrrende på undervisningen af de andre børn eller på skolens ro og orden får sædvanligvis så ringe udbytte af skolegangen, at deres undervisning ikke kan anses for fyldestgørende, når udbyttet deraf sammenstilles med børnenes begavelsesmæssige udrustning. De kan ikke følge den almindelige undervisning og kunne have været nævnt i folkeskolelovens § 2, stk. 2, med lige så stor berettigelse som de fem grupper, der er omtalt i paragraffen.

ad c) Nervøse børn, der på grund af rastløshed eller manglende mulighed for at koncentrere sig om skolearbejdet, er i samme situation som de passive børn med hensyn til undervisningen.

I Sverige har man med held anvendt »terapı klasser« for sådanne børn inden for specialundervisningen. I andre tilfælde vil enkeltmandsundervisning kunne hjælpe på den undervisningsmæssige situation.

Men den mest effektive hjælp for de tre ovennævnte kategorier af børn med tilpasningsproblemer vil naturligvis være, at man gennem et tilstrækkeligt kyndigt undersøgelsesarbejde finder frem til de bagved liggende årsager og forsøger at behandle disse i stedet for kun at træffe foranstaltninger mod symptomerne: den utilpassede adfærd og de utilstrækkelige undervisningsresultater. Det kan ikke være hensigtsmæssigt at ofre tid og kræfter på undervisning af børn, der ikke er i stand til at modtage undervisning på grund af individuelle udviklingstræk. Det er denne tankegang, der ligger bag folkeskolelovens bestemmelser om specialundervisning for børn med talevanskeligheder, syns- og hørevanskeligheder, små evner eller læsevanskeligheder. Her forudsætter man, at de nævnte årsager er behandlet i den udstrækning, det er muligt, inden specialundervisning finder sted, f. eks. gennem anvendelse af briller, lup, høreapparat etc.

Et tilsvarende hensyn til børn med tilpasningsvanskeligheder ville ikke alene medføre, at de fandtes berettigede til specialundervisning, men i første række, at man skabte mulighed for at behandle det problemkompleks, der er den egentlige årsag til vanskelighederne.

Der synes imidlertid kun i skolelovens påbud om fyldestgørende undervisning for de i folkeskolen indskrevne elever og i skolekommissionens tilsynspligt over for de forsømmende og forsømte elever at være givet vage retningslinier for behandling inden for folkeskolens rammer af børn med tilpasningsvanskeligheder. De forsøg, der hidtil fra enkelte skolevæseners side er gjort for at hjælpe på manglerne på dette område, er enten truffet på skolevæsenets regning uden refusion fra staten, eller også er de iværksat under folkeskolelovens forsøgsparagraf (§ 64). Dette er næppe tilstrækkeligt i længden.

Derimod er der mulighed for at løse undervisnings- og adfærdsproblemerne for folkeskolens elever med tilpasningsvanskeligheder gennem børneforsorgsinstitutioner. Dette kræver dog sædvanligvis børneværnets medvirken, hvilket i mange tilfælde kan virke urimeligt over for hjemmet, f. eks. når det drejer sig om passive eller ukoncentrerede børn. Endvidere gælder det som nævnt ovenfor, at der er meget lang ventetid for undersøgelse på børnepsykiatriske hospitaler (op til 2 år) og ofte derefter en betydelig ventetid på iværksættelse af behandling. På optagelse i behandlingshjem under børneforsorgen kan der ligeledes være en ventetid på op til 2 år, så den samlede ventetid i ugunstige tilfælde kan blive 3-4 år.

En effektiv løsning af problemet om undervisning af folkeskoleelever med tilpasningsvanskeligheder vil derfor kræve en forøgelse af de eksisterende muligheder. Det synes i stigende grad uholdbart at lade problemet ligge uløst af hensyn til folkeskolens egen situation.

De forholdsregler, der kan træffes, er da enten en udbygning af børneforsorgens institutioner og anvendelse af personale uden tilknytning til folkeskolen til løsning af problemerne omkring de tilpasningsvanskelige børn, eller skabelse af muligheder for, at folkeskolen selv kan tage problemerne op til løsning gennem ansættelse inden for folkeskole af personale, der er kvalificeret til et sådant arbejde.

Sidstnævnte udvej gør det påkrævet, at de

gældende lovbestemmelser herom præciseres nærmere, formentlig bedst gennem en direkte ændring af folkeskolelovens § 2, stk. 2, med tilhørende cirkulære.

Der kan dog være basis for at påbegynde arbejdet allerede ved at bygge på de gældende love. Som nævnt skal skolekommissionen føre tilsyn med de forsømmende og forsømte børn og sørge for fyldestgørende undervisning. I henhold til skoletilsynslovens § 25, stk. 4, skal konsulenterne for specialundervisning ikke alene bistå skolerne ved spørgsmål om undervisning, men også ved andre skolespørgsmål, der kræver særlig indsigt i børnepsykologien. Et cirkulære om, hvorledes dette arbejde skal effektueres, er dog ønskeligt, og en præcisering af, at sagen er en skoleopgave, til hvis løsning der ydes sædvanlig lønrefusion med 85 % til kommunerne og skoledirektionerne, er en nødvendig forudsætning for, at arbejdet kan tages op i det fornødne omfang.

Det vil endvidere være en forudsætning, at der til de skolepsykologiske rådgivninger kan knyttes psykologer med fornøden uddannelse i undersøgelse og behandling af børn med tilpasningsvanskeligheder. Det vil være urimeligt og upåkrævet til dette arbejde at kræve lærereksamen + skolepsykologisk uddannelse + specialistuddannelse. En så omfattende uddannelse, der er praktiseret enkelte steder, vil være en for samfundet for bekostelig uddannelse, når henses til, at de nævnte psykologer ikke tænkes anvendt i det egentlige undervisningsarbejde i folkeskolen. Skoletilsynslovens § 25, stk. 5, opstiller da heller ikke som betingelse for ansættelse som medhjælper for en konsulent for specialundervisning, at medhjælperen har virket som lærer i folkeskolen. Det må i denne henseende være tilstrækkeligt, at lederen af det skolepsykologiske arbejde og de af hans medhjælpere, der deltager i den pædagogiske rådgivningsvirksomhed og/eller direkte underviser, opfylder denne betingelse.

Derimod må det fremhæves, at det er uomgængeligt nødvendigt, at der i forbindelse med ansættelse af psykologer i folkeskolen med henblik på undersøgelse og behandling af tilpasningsvanskeligheder, skabes en mulighed for børnepsykiatrisk konsultation ved skolevæsenet. Det vil endvidere være påkrævet, at man i et vist omfang kan søge bistand hos socialrådgivere i forbindelse med den hjemmevejledning, der vil være en del af behandlingsformen.

Det må fremhæves, at de sværeste tilfælde af tilpasningsvanskeligheder fortsat må løses gennem forsorgsbehandling. Kun de mindre alvorlige tilfælde, der er de hyppigste og derfor også kvantitativt de mest generende for skolens daglige arbejde, vil kunne løses gennem en udbygning af folkeskolens skolepsykologiske arbejde.

Gennem en udbygning ved ansættelse af børnepsykologer og socialrådgivere vil de fleste af folkeskoleelevernes tilpasningsproblemer kunne behandles ambulant i form af vejledning til hjem og skole og enkle terapiformer.

Nogle tilfælde vil dog, uanset de ikke nødvendigvis behøver institutionsbehandling under børneforsorgen, kræve en midlertidig milieuændring for barnet.

Denne ændring kan angå skolemilieuet alene, f. eks. hvor der er større problemer ved tilpasningen til kammeraterne i skolen. I sådanne tilfælde vil en skoleflytning være naturlig, men ikke altid tilstrækkelig, da klassekammeraterne oftest vil være den gruppe børn, eleven træffer i de hjemlige omgivelser.

I andre tilfælde vil det være en ændring af det hjemlige milieu, der er påkrævet i en periode.

En sådan milieuændring af midlertidig karakter kan enten gennemføres ved, at barnet anbringes i privat pleje under tilsyn af socialrådgiver og børnepsykolog, eller ved, at skolevæsenet opretter observationskolonier, hvor børnene en tid tager ophold med henblik på samtidig undervisning, undersøgelse gennem længere tids observation og eventuel behandling, hvis observationen berettiger en sådan. Sideløbende hermed må der foregå en rådgivning i forhold til forældrene. Som nævnt har en del skolevæsener i adskillige år haft sådanne observationskolonier. »Den grønne betænkning« anfører (pg. 86), »at der i de kommuner, hvor observationskolonier er oprettet som faste institutioner, eller hvor et koloniophold er etableret som midlertidig ordning, er gjort så gode erfaringer med hensyn til resultaterne af sådanne ophold, at man stærkt må anbefale, at tilsvarende kolonier søges etableret *inden for skolevæsenet* i et sådant omfang, at behovet kan dækkes. Dette vil - bortset fra enkelte større kommuner - forudsætte et kommunalt samarbejde til løsning af opgaven. Man finder det ønskeligt, at skoledirektionerne tager initiativet til oprettelse af sådanne kolonier i samarbejde med amtets købstæder«.

Der arbejdes for tiden en del steder med planer om oprettelse af observationskolonier som

nævnt ovenfor. Da et samarbejde af ofte betydeligt omfang er påkrævet, hvis denne opgave skal løses rationelt, bør der foretages en samlet planlægning for hele landet. Man risikerer ellers, at oprettelsen af observationskolonierne foregår på en sådan måde, at samarbejdsmuligheder i nogle tilfælde forspildes, i andre tilfælde umuliggøres ved, at enkelte kommuner kommer til at stå alene med opgaven i et omfang, man ikke magter.

En sådan planlægning kunne f. eks. foretages på initiativ af inspektøren for specialundervisningen.

I ungdomskommissionens betænkning, »Den tilpasningsvanskelige ungdom«, fremhæves (pg. 65), at »det er af den allerstørste betydning, at man så tidligt som muligt finder frem til de børn og unge, der lider under tilpasningsvanskeligheder, således at man, inden personlighedsforstyrrelserne er blevet for alvorlige, kan drage omsorg for, at udviklingen ændres. Som omtalt i kommissionens undersøgelse af et børneværnsklientel er de første symptomer på en fejludvikling hos børnene ofte opstået meget tidligt. For drengenes vedkommende havde det i $^3/_4$ af tilfældene således været muligt at erkende det første symptom inden det fyldte 10. år og for pigernes vedkommende i halvdelen af tilfældene endnu tidligere«.

»Ud fra synspunktet om at konstatere tilpasningsvanskeligheder på et tidligt tidspunkt har skolen er særlig mission, idet den er den store si, hvorigennem alle børn må passere, og hvor tegn på fejludvikling derfor mest systematisk kan konstateres, såfremt lærerne er indstillet derpå«. (Sidstnævnte citat pg. 95).

Vi kan tilslutte os disse synspunkter, der daterer sig til 1952. Men vi mener dog, at skolen ikke alene bør indtage rollen som den store si, der registrerer tilpasningsvanskelighederne, men at den bør gribe ind over for disse, inden de udvikler sig til så alvorlige problemer, at behandlingen bliver langvarig, besværlig eller umulig.

Både af hensyn til børnene selv og deres hjem, til skolens egen situation og til samfundet som helhed må det være hensigtsmæssigt, at behandlingen af tilpasningsvanskeligheder hos skolebørn muliggøres på et tidspunkt, der er gunstigt for behandlingen.

Vi finder det endvidere hensigtsmæssigt, at dette sker ved den fornødne udbygning af de skolepsykologiske rådgivningsvirksomheder, der i forvejen udfører et rådgivningsarbejde for skolebørn, frem for gennem oprettelse af en række dermed parallelle rådgivningsklinikker under børneforsorgen.

Vi skal derfor anmode om bistand til, at problemet søges løst inden for folkeskolens område, idet vi erkender, at kan der ikke skabes administrativ baggrund for at optage arbejdet med børns tilpasningsvanskeligheder inden for skolevæsenets rammer, må arbejdet udføres uden for disse.

Nyborg Strand, den 23 april 1965.

På foreningens vegne

Kn. Fogh Hansen.

Formand

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen

København, den 27. januar 1965.

Til undervisningsministeriet.

Nærværende udvalg har i forbindelse med sine overvejelser om eventuelle ændrede bestemmelser for opretholdelse af god ro og orden i folkeskolen indgående drøftet spørgsmålet om oprettelse af observationskolonier, og da det er udvalget bekendt, at skoledirektionerne i flere amter samt en del købstæder overvejer oprettelse af sådanne kolonier, har udvalget fundet det rigtigst på indeværende tidspunkt at gøre indstilling til ministeriet om, at dette søger tilvejebragt et grundlag, hvorefter det vil være muligt at yde tilskud til oprettelse og drift af sådanne kolonier, idet man er klar over, at de manglende muligheder for tilskud til de ret betydelige udgifter, der er forbundet hermed, har medført tilbageholdenhed fra kommunernes side med at give sig i kast med opgaverne.

Det bemærkes, at man samtidig hermed har sendt en genpart af nærværende skrivelse til direktoratet for folkeskolen og seminarierne og anmodet dette om at give en redegørelse for de økonomiske og administrative problemer, der knytter sig til spørgsmålet, idet udvalget finder, at det falder uden for udvalgets arbejdsområde at tage stilling til disse forhold.

Det er en i skolen almindeligt konstateret kendsgerning, at et mindre antal børn ved deres opførsel udgør en så alvorlig belastning af disciplinen i skolerne, at mulighederne for at give de øvrige børn en tilfredsstillende undervisning forringes, og det er derfor i høj grad ønskeligt, såfremt man skaffer mulighed for at anbringe disse børn på observationskolonier, hvor det vil være muligt i landlige omgivelser og med særligt uddannet personale at foretage en omfattende undersøgelse af børnene og lære deres vanskeligheder og årsagerne hertil at kende, hvilket ikke er muligt gennem ambulante skolepsykologiske undersøgelser.

Man vil herigennem have mulighed for at give barnet en for dets tilfælde passende behandling og undervisning efter dets tilbagevenden til almindelig skolegang.

Ved nogle større skolevæsener i København, Frederiksberg, Gladsaxe og Esbjerg kommuner har man gennem en længere årrække, i Københavns kommune således igennem 30 år, haft sådanne kolonier, og man har herfra et righoldigt erfaringsmateriale, som viser behovet for oprettelsen af observationskolonier.

Man skal herved navnlig pege på, at selve den omstændighed, at elever, der er belastende for den almindelige undervisning, fjernes fra den pågældende klasse, er af overordentlig betydning.

For så vidt angår de børn, der anbringes på koloni', gælder for nogles vedkommende, at alene opholdet på kolonien vil udgøre en tilstrækkelig behandling. Der vil erfaringsmæssigt under opholdet uden for hjemmet være sket så mange forandringer, at yderligere foranstaltninger ikke er påkrævede. Dette gælder dog kun for lettere afvigelser, og såfremt vanskelighederne behandles i tide.

For andre børn gælder, at man ved barnets tilbagevenden til skolen vil kunne *give* forskrifter for dets behandling og undervisning samt forslag til dets placering; et snævert samarbejde mellem barnet, hjem, skole og den til denne knyttede skolepsykolog er nødvendigt. I mange

tilfælde fortsættes behandlingen inden for skolens rammer; man kan her fremhæve betydningen af en tilknytning af kliniske psykologer og psykiatere til den skolepsykologiske rådgivning.

Alvorligere vanskeligheder kan erfaringsmæssigt næppe behandles på en koloni, men de iagttagelser, der er gjort på kolonien, kan bidrage til en hurtigere henvisning til psykiatrisk undersøgelse og behandling; en udtalelse fra en observationskoloni har i mange tilfælde medført indlæggelse på børnepsykiatriske afdelinger.

Anbringelse på en observationskoloni er ikke en børneværnsforanstaltning, men finder sted med samtykke af børnenes forældre; det bemærkes her, at så vidt det er udvalget bekendt har der i de kommuner, til hvis skolevæsener der er knyttet observationskolonier, været et tilfredsstillende samarbejde med de pågældende børneværnsudvalg, som derved i en række tilfælde har undgået egentlige børneværnssager med eventuel fjernelse fra hjemmet. Endvidere bemærkes, at man må finde, at en mere generel ordning af disse forhold ikke **vil** kollidere med de bestræbelser for familierådgivning m.v. som vil blive gennemført, når lov nr. 193 af 4. juni 1964 om børne- og ungdomsforsorg træder **i** kraft.

Udtagelse til en observationskoloni kan efter udvalgets opfattelse kun finde sted efter omhyggelig pædagogisk, psykologisk og eventuel lægelig undersøgelse. Udtagelsen bør endvidere forelægges skolens lærerråd.

Opholdet på en observationskoloni bør ikke vare over 6 måneder, hvorved bemærkes, at børnene undervises under opholdet.

Under hensyn til den store interesse, der knytter sig til løsningen af disse spørgsmål, som har den største betydning såvel for børn med adfærdsforstyrrelser som for undervisningen i almindelighed **i** folkeskolen, finder udvalget det meget påkrævet, at det gøres til en forudsætning for ydelse af tilskud til gennemførelse af sådanne foranstaltninger, at der i samarbejde med skoledirektioner og købstæder lægges en plan for placeringen af observationskolonierne, bl.a. fordi det for at få udgifterne ved deres anlæggelse og drift fordelt på rimelig måde efter udvalgets opfattelse vil være nødvendigt, at det sker således, at flere amter og de der liggende købstæder slutter sig sammen, og at man på den måde kan oprette — i hvert fald foreløbig — ikke mere end en halv snes kolonier fordelt over hele landet.

Yderligere finder man det nødvendigt, at de nærmere regler for arbejdet med udtagelse til kolonierne gøres så vidt muligt ensartede og godkendes af ministeriet gennem direktoratet for folkeskolen og seminarierne.

P. U. V.

/. Bach.

JUSTITSMINISTERIET
Lovkontoret

København, den 1. november 1965.

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen.

Folkeskoleloven (lovbekendtgørelse nr. 220 af 18. juni 1958) indeholder i § 28 følgende bestemmelse:

»..... undervisningsministeren fastsætter almindelige regler for, hvorledes der skal forholdes over for elever, der gennem deres opførsel skader skolens arbejde.«

Med hensyn til det københavnske skolevæsen gælder lovens § 41, der indeholder følgende bestemmelse:

»Skoledirektionen kan efter forhandling med fælleslærerrådet udfærdige et ordensreglement. I dette reglement optages bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes over for elever, der gennem deres opførsel skader skolens arbejde, samt hvorledes der skal forholdes over for børn, der ikke møder rene i skolen.«

I henhold til § 28 er der ved bekendtgørelse nr. 306 af 15. september 1938 om forholdsregler til opretholdelse af god orden i folkeskolen fastsat følgende bestemmelser (pkt. 6):

»Legemlig revselse må kun anvendes over for særlige og alvorlige forseelser, fortrinsvis over for børn, der viser rå og hensynsløs optræden over for kammerater.

Som legemlig revselse må kun anvendes slag - ikke over 3 - med et tyndt spanskrør på sædet uden på tøjet. Straffen skal tildeles med besindighed og alvor og så vidt muligt umiddelbart efter forseelsen.«

I henhold til § 41 har Københavns skoledirektion udfærdiget et ordensreglement af 30. maj 1951; reglementet indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

»Legemlig straf er ikke tilladt under nogen form.«

Af skrivelse af 10. august 1965 fra undervisningsministeriets udvalg vedrørende forholdsregler til opretholdelse af god orden i skolen fremgår, at udvalget overvejer at foreslå ophævelse af den adgang til at anvende legemlig revselse, som er hjemlet i den ovennævnte bekendtgørelse af 1938. Udvalget har forespurgt, om ophævelsen vil medføre, at enhver form for legemlig revselse i skolen bliver omfattet af straffelovens regler om legemskrænkelser.

Om dette spørgsmål, hvis afgørelse hører under domstolene, skal justitsministeriet udtale følgende:

Det er almindeligt antaget, at reglen i straffelovens § 244 om legemskrænkelser skal fortolkes indskrænkende, således at visse legemlige revselser ikke er omfattet af bestemmelsen, jfr. således *Krabbe*, Borgerlig straffelov (4. udg. 1947), s. 84-85, og *Hurwitz,* Kriminalrettens specielle del, s. 260-61; af ældre litteratur kan henvises til *Goos*, Den danske Strafferet, Speciel Del I, s. 488, og *Torp*, Den danske Strafferets almindelige Del, s. 301-02. Området for de straffri revselser er ikke præciseret i straffeloven og må antages at være afhængigt af den til enhver tid eksisterende almindelige retsopfattelse vedrørende forsvarligheden af at anvende legemlige revselser.

Efter justitsministeriets opfattelse må indførelsen - ved ny bekendtgørelse - af et forbud mod legemlig revselse i skolen og den retsopfattelse, der herved gives udtryk for, tillægges en meget væsentlig betydning ved bedømmelsen af, om læreres legemlige revselser af elever kan anses for straffri, eller må anses for omfattet af straffelovens § 244.

Justitsministeriet kan dog ikke anse det for en sikker følge af en gennemførelse af det omtalte

forbud, at enhver legemlig revselse, der foretages af en lærer over for en elev, vil blive anset for en legemskrænkelse efter straffelovens § 244.

Det principielle synspunkt synes at måtte være, at det foreslåede forbud alene kan have den umiddelbare virkning, at de omhandlede legemlige revselser bliver tjenesteforseelser, der kan medføre disciplinære reaktioner, og at forbudet således ikke uden videre kan medføre en tilsvarende udvidelse af området for straffelovens bestemmelser om straf for legemskrænkelser. Man skal i øvrigt i denne forbindelse henlede opmærksomheden på udtalelsen af *Krabbe* a st , s. 85, 2. afsnit, der angår det almindelige spørgsmål, om »andre end forældre eller værger lovligt kan anvende revselsesmidler over for fremmede uvorne eller uartige børn« (»..... under ganske særlige omstændigheder kan noget sådant i kraft af et udvidet negotiorum gestio synspunkt eller desl. formentlig være beføjet som repressivt middel overfor groft forulempende opførsel.....«).

Det tilføjes, at justitsministeriet har udbedt sig oplysning fra politidirektøren i København om, hvorvidt der efter gennemførelsen af det ovennævnte ordensreglement af 1951 er forekommet straffesager i København, der belyser det spørgsmål, udvalget har rejst. Politidirektøren har oplyst, at der ikke efter reglementets gennemførelse ses at være behandlet sager om legemlig revselse anvendt som disciplinærmiddel over for skolebørn.

P. M. V.

E. B.

Nordskov Nielsen